

GENK

RAPPORT VAN DE VISITATIECOMMISSIE STEDENFONDS 2011

**STEEDELIJK
ONDERNEMINGSCHAP
EN GELOOF IN EIGEN
KUNNEN**

INHOUD

1	Situering van de visitaties	3
2	De visitatie van Genk	5
3	Strategische organisatie	7
4	De effecten in de beleidsovereenkomst	10
4.1	Meer bemiddelde personen en gezinnen in Genk houden en aantrekken	10
4.2	Versterken van de maatschappelijke integratie van burgers	13
4.3	Genk als creatief ondernemende stad	15
4.4	Leefbare wijken	16
5	Het Stedenfonds als instrument	18
6	Kansarmoede	20
7	Economisch weefsel	24
8	Besluit van de visitatiecommissie	27
9	Bijlagen	29
9.1	Leden visitatiecommissie Genk	29
9.2	Aanwezigen stakeholdersgesprekken	29
9.3	Dagverloop en agenda visitatie Genk op 20/05/2011	31
9.4	Aandeel Genk in het Stedenfonds	33
9.5	Aanbevelingen visitatiecommissie van 2005	33

1. SITUERING VAN DE VISITATIES

Aanleiding van de visitatie

In de eerste helft van 2011 werden de dertien Vlaamse centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) 'gevisiteerd' in opdracht van de Vlaamse Regering.

Die visitaties vinden hun oorsprong in de regelgeving over het Vlaamse Stedenfonds. In het decreet Stedenfonds (2002) wordt de visitatie omschreven als een halfwegevaluatie van de beleidsovereenkomst die de Vlaamse overheid afsluit met de steden en de VGC in het kader van het Stedenfonds. In 2005 vond een eerste visitatie van de centrumsteden en de VGC plaats onder leiding van de professoren Filip De Rynck (Hogeschool Gent) en Pieter Tops (Universiteit Tilburg), gericht op de evaluatie van de beleidsovereenkomsten voor de periode 2003-2007. De visitatie 2011 is de tweede visitatie sinds de oprichting van het Stedenfonds en is gericht op de evaluatie van de beleidsovereenkomsten voor de periode 2008-2013.

De uitgangspunten en de aanpak ('format') die deze visitatiecommissie heeft gehanteerd, zijn uitgebreid beschreven in een apart document dat toegelicht werd aan de stadsbesturen. De kernelementen daarin zijn:

- voortbouwen op de methodiek die door de visitatiecommissie van 2005 werd gehanteerd, weliswaar wetende dat de effecten van het Stedenfonds inmiddels over een langere periode waarneembaar zijn;
- nastreven van een inhoudelijke meerwaarde voor de steden en het stedenbeleid. De visitatiecommissie wil meedenken met de steden rond het aanpakken van actuele maatschappelijke uitdagingen, alsook rond het inzetten van het stedenfonds als hefboom voor stedelijke ontwikkeling;
- hanteren van een open dialoog en een participatieve en integrale procesvoering. Daarbij is het perspectief op leren en verbeteren gericht, worden inzichten van diverse stakeholders gecombineerd en worden thema's besproken vanuit een multisectorale invalshoek.

Samenstelling van de visitatiecommissie

De visitaties werden uitgevoerd door een externe visitatiecommissie die bestond uit acht tot tien personen. Het voorzitterschap en de gespreksleiding was alternerend in handen van prof. dr. Herwig Reynaert (hoogleraar en decaan aan de Universiteit Gent) en prof. dr. Arno Korsten (emeritus hoogleraar aan de Open Universiteit Nederland en bijzonder hoogleraar aan de Universiteit Maastricht). De voorzitters werden bijgestaan door een coördinatieteam van IDEA Consult en door thematische experts uit academische kringen en ervaringsdeskundigen uit andere centrumsteden. Vertegenwoordigers van het team Stedenbeleid en het Kenniscentrum Vlaamse steden woonden de visitaties bij als waarnemer.

Gespreksonderwerpen

De visitaties verliepen volgens een vast gespreksschema. Per stad werden de volgende thema's behandeld:

- aspecten van strategische organisatie, in het bijzonder de bestuurlijke organisatie, de strategische planning, de verhoudingen tussen politiek en administratie, en de relatie tussen bestuur en samenleving;
- de maatschappelijke effecten en de strategische doelstellingen die het stadsbestuur vooropstelde in de beleidsovereenkomst 2008-2013. Zoals hierboven is gesteld, is de evaluatie van de overeenkomst het centrale opzet van de visitatie;
- het Stedenfonds als instrument voor stedenbeleid. De Vlaamse overheid wil namelijk deze visitatieronde aangrijpen om het instrument Stedenfonds te optimaliseren en zo mogelijk het hefboomkarakter ervan te versterken;

- een of twee maatschappelijke uitdagingen, gekozen uit een lijst van tien thema's, die de steden in overleg met het Kenniscentrum Vlaamse Steden en de Vlaamse overheid hadden opgesteld. Daarbij dienden de stadsbesturen minstens een van de volgende drie thema's te kiezen:
  - » kansarmoede in de stad: hefboomen, tools en kansen voor de stad;
  - » kindvriendelijkheid als toets voor een open, toegankelijke en aangename stad voor iedereen;
  - » de strategische organisatie van stadsbesturen.

Naast het eerste thema, konden de steden nog een tweede thema selecteren uit de gemeenschappelijke lijst.

De eerste drie agendapunten (strategische organisatie, beleidsovereenkomst en Stedenfonds) werden doorgaans voor de middag besproken met burgemeester en schepenen, aangevuld met leden van het managementteam. De themasessies vonden na de middag plaats en werden gehouden met ambtenaren en medewerkers. Door die verschillende samenstelling kon de visitatiecommissie luisteren naar de zienswijze van mensen op verschillende posities in de organisatie.

Vorbereiding en bronnen

Aan elke visitatie ging een grondige voorbereiding vooraf. De steden stelden enerzijds een voortgangsrapport op, waarin ze reflecteerden (evolutie van de effecten) en rapporteerden (behalen van de doelstellingen) over de beleidsovereenkomst. Daarnaast schreven de steden themapapers over de gekozen maatschappelijke thema's. Daarin maakten ze duidelijk hoe ze een bepaalde maatschappelijke uitdaging aanpakten, op welke grenzen ze stootten en welke onderwerpen ze met de visitatiecommissie wilden bespreken.

Aanvullend op die voorbereiding door het stadsbestuur, hadden leden van de visitatiecommissie ook een voorbereidend gesprek met private stakeholders rond de gekozen maatschappelijke thema's (stakeholdersgesprekken).

Samengevat zijn de visitatierapporten gebaseerd op de volgende informatiebronnen:

- het rapport van de vorige visitatie (2005);
- de beleidsovereenkomst voor de periode 2008-2013;
- de voortgangsrapportage van het stadsbestuur;
- rapport 'Stedenfonds 2008-2013 Maatschappelijke effecten en indicatoren: update 2010' van de Studiedienst van de Vlaamse Regering;
- de inhoud van themapapers die het stadsbestuur heeft opgesteld;
- informatie uit stakeholdersgesprekken die aan de visitatiedag voorafgingen;
- gesprekken van de visitatiecommissie met burgemeester, schepenen en ambtenaren ter plaatse (visitatie);
- aanvullende informatie en documenten die het stadsbestuur heeft verstrekt.

2. DE VISITATIE VAN GENK

De visitatie in Genk vond plaats op 20 mei 2011 op C-mine, een campus voor creatieve beleving en ondernemerschap op de voormalige mijnsite van Winterslag. De ontvangst van de commissie door het stadsbestuur was hartelijk. Al is het anekdotisch, de commissie wil zeker de inspanning vermelden die het bestuur deed om, na een suggestie tijdens de visitatie van Antwerpen (waar de burgemeester deel uitmaakte van de commissie), in een recordtempo een introductiefilm te maken over de impact van de Stedenfondsmiddelen in Genk. De visitatiecommissie heeft het resultaat gewaardeerd.

Een overzicht van de leden van de visitatiecommissie is als bijlage achteraan in dit rapport opgenomen.

De onderwerpen die aan bod kwamen tijdens de visitatiedag, volgen de hoofdstructuur die in het vorige hoofdstuk werd beschreven:

- aspecten van strategische organisatie, meer in het bijzonder de evolutie die het stadsbestuur onderging in relatie tot de aanbevelingen die in het visitatierapport van 2005 werden geformuleerd;
- de maatschappelijke effecten (vier) en de strategische doelstellingen (vier) die het stadsbestuur voorop stelde in de beleidsovereenkomst 2008-2013;
- het Stedenfonds als instrument voor stedenbeleid;
- de thema's 'kansarmoede' en 'economisch weefsel'. Deze thema's zijn door het stadsbestuur bewust gekozen om volgende redenen:
  - » vanuit zijn industrieel verleden kent Genk een eigen bevolkingssamenstelling en wijkindeling. Het bestuur bouwde vanaf de jaren tachtig een sterk sociaal beleid uit, maar slaagt er moeilijk in om de kansarmoede en de sociale achterstelling structureel terug te dringen. Rond dit dilemma wenst het bestuur nieuwe inzichten op te doen;
  - » het bestuur maakte de voorbije jaren een aantal strategische keuzen voor economische ontwikkeling. Ze wil die graag aftoetsen bij externe deskundigen. Daarnaast wil het bestuur met haar keuze voor het thema 'economie' meer aandacht losweken bij de Vlaamse overheid voor de economische rol van de steden. In tegenstelling tot heel wat andere domeinen is er volgens het bestuur op het vlak van economisch beleid te weinig interactie tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen.

Een uitgebreide agenda van de visitatiedag is opgenomen als bijlage. Dit visitatierapport volgt de structuur van de besprekingen. De aanbevelingen van de visitatiecommissie worden cursief weergegeven zodat ze gemakkelijk kunnen worden teruggevonden.

Vóór de visitatie

De visitatiecommissie wenst veel waardering uit te spreken naar het bestuur en de medewerkers met de kwaliteit van de voorbereidende stukken:

- het voortgangsrapport was een uitgebreid en zeer degelijk werkstuk in de vorm zoals voorgescreven door de Vlaamse administratie (deel I over de evolutie van de beoogde maatschappelijke effecten, deel II over de realisatie van de vooropgezette doelstellingen). Op basis van de evolutie van de nagestreefde effecten bevestigt het bestuur dat het de meersporenaanpak (wonen, werk, sociaal beleid) die ze met de Stedenfondsmiddelen volgt, in de toekomst zal aanhouden, weliswaar mits het aanscherpen van een viertal beleidslijnen (binden van jonge gezinnen, talentontwikkeling, activerend arbeidsmarktbeleid en sociale cohesie);
- ook de themapapers rond 'kansarmoede' en 'economisch weefsel' waren zeer goed opgesteld. De commissieleden kregen een volledig overzicht van de visie en de initiatieven van het bestuur op beide domeinen. In de papers werden ook de grenzen aangeduid waarop het stadsbestuur en het OCMW stootten. Vooral over deze punten wenste het bestuur in dialoog te treden met de commissie.

Aanvullend op de voorbereiding vanuit het stadsbestuur, hadden leden van de visitatiecommissie een gesprek met private stakeholders (lijst van deelnemers werd achteraan opgenomen als bijlage) rond de thema's 'kansarmoede' en 'economisch weefsel'. De stakeholdersessies vonden plaats op 18 maart 2011 en verliepen in een zeer open sfeer. Vertegenwoordigers van de visitatiecommissie maakten kennis met gemotiveerde actoren op het terrein die interessante insteken aanreikten voor het latere gesprek met het stadsbestuur.

3. STRATEGISCHE ORGANISATIE

Het thema 'strategische organisatie' werd tijdens de visitatiedag niet in een aparte themasessie behandeld. Bij wijze van inleiding werd door de commissie wel gevraagd naar de stappen die het bestuur heeft gezet op het vlak van strategische organisatie tussen 2005 (vorige visitatie) en nu. De commissie gaat er hieronder op in.

Innovatie

“De vorige visitatie heeft deugd gedaan” stelde de burgemeester bij aanvang van de visitatie. De commissie had het in 2005 over een professionele organisatie, maar vroeg zich tegelijk af of er niet meer creativiteit en innovatie nodig was om voor Genk een toekomstgericht stedelijk project uit te tekenen. De burgemeester vatte de conclusie van de commissie in 2005 samen als volgt: “degelijk, maar saai”, al is dat niet op die manier terug te vinden in het rapport. Hoe dan ook, het visitatierapport van 2005 werd in Genk aangegrepen om te innoveren en nieuwe zuurstof in de organisatie te brengen. Daarbij werden drie sporen gevolgd:

- het bestuur gaf vooreerst meer ruimte aan de medewerkers en installeerde een nieuwe cultuur gericht op performantie en resultaten en op meer verantwoordelijkheid voor de medewerkers. Samen met de komst van nieuwe medewerkers werd de omslag gemaakt “van een beleidsambtelijke naar een meer bedrijfseconomische cultuur”;
- daarnaast werden meer linken gelegd tussen de verschillende diensten. Deze kruisbestuiving resulteert volgens het bestuur in meer dynamiek en innovatie;
- tot slot werd ook een nauwer contact gezocht met de burgers en met de samenleving. Ook deze vorm van interactie leidt tot nieuwe ideeën en dynamiek.

De commissie stelde tijdens de visitatie vast dat de inspanningen om te innoveren hebben geloond. Als het predikaat ‘degelijk, maar saai’ al ooit van toepassing was, is dat zeker nu niet meer het geval. Doorheen dit visitatierapport zal voldoende blijken hoe het bestuur op diverse terreinen vernieuwend is, tot het koppeloton van Vlaamse steden mag worden gerekend en eerder het label ‘ondernemend en creatief’ verdient.

Update

Tijdens de visitatie van 2005 werd ook ingegaan op de strategische planning, de rol van het autonoom gemeentebedrijf en de relatie tussen het stadsbestuur en het OCMW. Het bestuur verschafte de commissie een nieuwe stand van zaken met betrekking tot deze thema's:

- de strategische planning werd de voorbije jaren verder verdiept en vertaald in een nieuw strategisch meerjarenplan. Daarbij werd het beleidsprogramma ook nadrukkelijk gekoppeld aan indicatoren en budget. Dit laat de administratie toe om een betere opvolging (monitoring) van het beleid te voeren dan voorheen.

De twijfel die de commissie had in 2005 over het strategisch karakter van de planning, werd tijdens deze visitatie niet volledig weggenomen. De insteek van het bestuur en de medewerkers tijdens de visitatie was overwegend operationeel. Het ontbreekt volgens de commissie aan meer fundamentele reflectie en aan afstand nemen. Individueel is een aantal bestuurders zich ervan bewust dat de grote vraagstukken waar Genk mee worstelt (economische vitaliteit, achterstelling, segregatie), dwingen tot het herdenken van het bestaande instrumentarium, maar collectief werd deze oefening nog niet gemaakt.

Een interessante aanzet volgens de commissie is de task force die het bestuur heeft opgericht om na te denken over de toekomst van Genk. Daarin worden terecht ook regionale actoren betrokken. De toekomst van Genk, moet immers binnen een ruimer stedennetwerk worden bekeken.

De commissie moedigt het bestuur aan om het fundamentele debat over de toekomst en het samenleven in Genk ten gronde te voeren. Een ruime en diverse consultatie van actoren van binnen en buiten de stad is daarbij noodzakelijk.

- het stadsbestuur maakt naar eigen zeggen sinds 2005 actiever gebruik van het autonoom gemeentebedrijf (AGB). De visitatiecommissie erkent dit, althans in de zin dat het AGB vaker als financieel-juridisch instrument wordt ingezet bij publiek-private ontwikkelingen (bijvoorbeeld C-mine of het bedrijventerrein van Waterschei). Het bestuur waakt erover om het AGB maximaal in te bedden in de stedelijke organisatie en zodoende te vermijden dat het een eigen leven gaat leiden. Het AGB heeft geen eigen personeel. Het zijn de stadsambtenaren die de werking ondersteunen. Dat heeft het voordeel dat het bedrijf geen eigen leven gaat leiden, anderzijds wordt de flexibiliteit (naar personeelsstatuut bijvoorbeeld) niet tenvolle benut. Dit heeft tot gevolg dat de administratie als werkgever aantrekkelijk genoeg moet zijn om medewerkers met de juiste competenties aan te trekken. Dat blijkt niet evident, ondanks de inspanningen van het stadsbestuur om zichzelf als een moderne en aantrekkelijke werkgever te profileren.
- sinds 2009 is er een intensifiëring van de samenwerking met het OCMW via een beheersovereenkomst. Op die manier wenst het stadsbestuur te komen tot de integratie van een aantal ondersteunende diensten. Het is zowel een krachtenbundeling als een kostenbesparing. De integratie zal ook fysisch merkbaar zijn. De processen (ICT, HRM en financiën) worden volop op elkaar afgestemd en tegen eind 2012 worden de diensten samengebracht op één locatie. Het OCMW zal zich daarbij in de komende jaren toespitsen op haar core business. De zaken die daar niet in passen zullen uitbesteed worden aan partners. De huidige organisatiestructuur van het stadsbestuur en het OCMW zal evolueren naar functionele procesteams met medewerkers van beide besturen.

Het stadsbestuur van Genk moest weinig moeite doen om de visitatiecommissie te overtuigen dat er sinds 2005 heel wat is gebeurd op het vlak van strategische organisatie. De dynamiek en het aantal projecten spreken voor zich. De visitatie van 2005 heeft het bestuur zeker gestimuleerd, maar het rapport was geen noodzakelijk voorwaarde. De visitatiecommissie is er van overtuigd dat het stadsbestuur van Genk weinig externe prikkels nodig heeft. Zowel het politieke als het ambtelijke personeel is ambitieus en wil vooruit. De motor voor de vernieuwingen zit binnen de organisatie. De commissie illustreert dit hieronder met een aantal interessante processen en denkoefeningen die op dit moment aan de gang zijn en ook andere lokale besturen in Vlaanderen kunnen inspireren.

Responsabilisering

Het college en het managementteam besturen samen in Genk. Aan de visitatiecommissie was gevraagd om geen afzonderlijke sessies te voorzien met het schepencollege en het managementteam, maar alles samen te behandelen. De commissie is daarop ingegaan, uit erkenning voor het wederzijds vertrouwen en de samenwerking die bestaan tussen het bestuur en het managementteam. De politiek-ambtelijke verhoudingen zijn voor alle duidelijkheid vastgelegd in een samenwerkingsakkoord, maar de cultuur is informeel. Er worden geen politieke kabinetten geïnstalleerd per schepen om te vermijden dat de wisselwerking zou verminderen.

Het college wil de komende jaren meer tijd maken voor visie en strategische oriëntatie en zal om die reden nog een bijkomend aantal bevoegdheden (volledig of gedeeltelijk) overdragen van het college naar het managementteam. Ook via het werken met subgroepen, bestaande uit een aantal schepenen en een aantal leden van het MT, willen de burgemeester en de schepenen het aantal dossiers en bijeenkomsten van het college onder controle houden.

Naast de responsabilisering van medewerkers, leeft binnen het stadsbestuur van Genk ook de gedachte om de burgers en het middenveld sterker te responsabiliseren. Het stadsbestuur is op dit moment zeer zichtbaar aanwezig in tal van sectoren. Het bestuur wil een stap terug zetten en een deel van dat initia-

tief teruggeven aan externe organisaties en burgers. Ze wil de inwoners sterker stimuleren en prikkelen om zelf dingen te ondernemen. Door meer initiatief over te laten aan burgers en het middenveld, kan het bestuur tijd vrij maken en inzetten op regie. Het bestuur wil op een aantal domeinen de initiatieven op het terrein beter op elkaar afstemmen, zorgen dat ze elkaar versterken en dat een aantal maatschappelijke effecten beter worden bereikt.

Het stadsbestuur wil externe partners responsabiliseren om taken op te nemen en zet zelf een stap terug. De commissie vraagt het bestuur erover te waken dat er geen plotse hiaten vallen in het aanbod.

De commissie ondersteunt de overweging van het bestuur om sterker te investeren in regie. De commissie raadt het stadsbestuur aan om in deze stap voldoende zorgvuldig te werk te gaan. Het voeren van de regie vereist een visie op bepaalde beleidsdomeinen, de uitbouw van een relevant netwerk en de inzet van geschikte medewerkers.

De stad als project

Genk is de voorbije jaren vooral een stad geweest van projecten (denk aan C-Mine, de vernieuwing van het stadscentrum, Energyville en 'De Genks'). Voor het bestuur is de tijd rijp om een stap verder te zetten. Het wil dat de vonken uit die verschillende projecten overslaan op de stad in haar geheel. Waar C-Mine de rol vervulde van creatieve hub, wil het stadsbestuur dat gans de stad deze creativiteit overneemt. Ook de initiatieven rond 'clean tech' en energie moeten in de toekomst verder reiken dan het bedrijventerrein van Waterschei. De citymarketing van Genk zal voortaan niet meer gebeuren op basis van projecten, maar eerder op basis van waarden. De nieuwe slogan 'iedereen Genkt', die in de plaats kwam van 'De ruimte, de kracht' is daar de emanatie van. De kracht van projecten is geëvolueerd naar de kracht van mensen. Het college heeft de ambitie om alle projecten te koppelen aan één gemeenschappelijk stadsproject en daarmee de buitenwereld aan te spreken en te overtuigen om in Genk te investeren.

Vernieuwing van de stedelijke organisatie

Tot slot wil de commissie ingaan op het project 'GIDS 2012' (Genk Integraal DienstverleningsSysteem). Dit project heeft als doelstelling om de dienstverlening aan burgers te verbeteren en tegelijk de interne processen efficiënter te maken. Het gaat om een grondige reorganisatie, telkens bedacht vanuit het perspectief van de klant. De ganse organisatie, zowel front-, mid- als back office, wordt daarbij geherstructureerd, weliswaar in verschillende fasen. Dit gaat gepaard met investeringen in nieuwe ICT-infrastructuur en het herbekijken van de klantenprocessen. Alle verspreide loketten worden op termijn samengebracht op een nieuw balieplein in het stadhuis. De einddoelstelling is om 70% van de vragen van de klant bij het eerste contact af te handelen. Tegen 2012 moet de stedelijke organisatie er fundamenteel anders uitzien en zullen de medewerkers allen een nieuwe rol krijgen. De voorbereiding van het proces loopt al sinds 2009 en wordt extern begeleid. Het bestuur is zich ook bewust van het noodzakelijk draagvlak dat binnen de organisatie moet worden opgebouwd. Vandaar dat een brede projectstructuur werd opgericht om het veranderingstraject te begeleiden. Via het traject 'Goesting' worden medewerkers meegenomen in het veranderingstraject.

De visitatiecommissie waardeert de grondige en systematische aanpak waarmee het stadsbestuur haar dienstverlening aan de burgers alsook de interne processen optimaliseert. Deze aanpak kan zeker gelden als goede praktijk naar andere besturen.

4. DE EFFECTEN IN DE BELEIDSOVEREENKOMST

In het kader van het Vlaamse stedenbeleid werd tussen het stadsbestuur van Genk en de Vlaamse Overheid een beleidsovereenkomst afgesloten voor de periode 2008-2013. Daarin wordt beschreven welke maatschappelijke effecten het stadsbestuur voor ogen heeft en welke doelstellingen ze wenst te behalen met de Stedenfondsmiddelen.

Het stadsbestuur van Genk streeft effecten na op volgende domeinen:

- meer bemiddelde personen en gezinnen in Genk houden en aantrekken;
- versterken van de maatschappelijke integratie van burgers;
- Genk als creatief ondernemende stad;
- leefbare wijken.

Tijdens de visitatie werd met het stadsbestuur stilgestaan bij de evolutie van die effecten in de voorbije jaren en bij de inspanningen en de initiatieven van het stadsbestuur en de stedelijke diensten om die effecten te realiseren.

Voor het in beeld brengen van de evolutie van de vooropgestelde effecten kon het stadsbestuur beroep doen op een voorbereidend dossier dat werd opgesteld door de Studiedienst van de Vlaamse Regering en het team Stedenbeleid. Ook de visitatiecommissie maakte graag gebruik van die informatie. De relevante gegevens per effect worden in dit rapport weergegeven in blauwe kaderteksten.

4.1 Meer bemiddelde personen en gezinnen in Genk houden en aantrekken

Evolutie van het effect in cijfers

- De evolutie van het aantal inwoners in Genk is de laatste jaren positief op basis van een natuurlijke groei van de bevolking. Het migratiesaldo (uitwijking-inwijking) is quasi over de hele periode 1997-2007 negatief, wat betekent dat er meer mensen wegtrokken uit Genk dan dat er kwamen wonen.
- Genk verliest in de periode 1997-2007 zowel jongvolwassenen tussen 20 en 29 jaar (aan Hasselt, Leuven, Antwerpen, Bilzen en Houthalen-Helchteren) als jonge gezinnen (aan As, Kortesseem, Diepen-beek, Zonhoven en Houthalen-Helchteren), met uitzondering van 2007.
- Het gemiddeld inkomen per aangifte bedraagt in 2007 23.246 euro. Het aandeel inkomensaangiftes onder 10.000 euro is sinds 2001 afgenomen met 3% en komt in 2007 op 19%, onder de gemiddelde centrumstad.
- Het aandeel inkomensaangiftes 20.001 - 40.000 euro (32%), en de hoogste schijf (7%) zijn sinds 2001 gestegen, maar blijven onder de gemiddelde centrumstad.
- De woningbetaalbaarheid is sterk afgenomen (inkomen stijgt nauwelijks, prijzen wel). Evolutie is wel gunstiger dan de in andere centrumsteden. Flats zijn relatief minder betaalbaar geworden dan woningen.
- 11% van de huurders heeft betalingsmoeilijkheden. Dit is een relatief groot aandeel tegenover de gemiddelde centrumstad.

Rapport Stedenfonds 2008-2013 Maatschappelijke effecten en indicatoren: update 2010

Uitwijking

Het stadsbestuur wil 'meer bemiddelde personen en gezinnen in Genk houden en aantrekken'. Op basis van het zwakkere socio-economisch profiel van de gemiddelde Genkenaar en de stadsvlucht die wordt vastgesteld bij jonge gezinnen, is die keuze volgens de commissie terecht:

- het migratiesaldo was in de periode 1999-2009 negatief (meer uitwijking dan inwijking). Zowel jongvolwassenen (20 tot 29-jarigen) als gezinnen (30 tot 39-jarigen) verlaten de stad. Een groot deel van de jongere leeftijdsgroepen trekt naar de omliggende gemeenten;

De visitatiecommissie wil aangeven dat op dit moment een Vlaams onderzoek loopt rond verhuis- en blijfmotieven in de centrumsteden. Van daaruit krijgt het stadsbestuur mogelijks een beter inzicht in de motivatie van jonge gezinnen en kan het een gericht beleid ontwikkelen dat deze groepen kan overhalen om zich blijvend in de stad te vestigen. Aanvullend kan het bestuur ook eigen peilingen doen, bijvoorbeeld aan de hand van exitgesprekken.

- de financiële draagkracht van de Genkse bevolking is beperkt. Genk telt relatief minder hoge inkomensgroepen (hoger dan 50.000 euro) dan andere centrumsteden. De situatie voor de lagere inkomensgroepen is wel positief geëvolueerd in de afgelopen jaren.

De leefbaarheid van de stad wordt in sterke mate bepaald door een evenwichtige bevolkingsmix. Om dit te bereiken is een meersporenbeleid noodzakelijk. De effecten ervan laten zich doorgaans pas na een aantal jaren voelen.

Aantrekkelijk maken van Genk

Een eerste belangrijke voorwaarde om jongeren en tweeverdieners aan te spreken, is een aantrekkelijk stadswefsel. Door de grote inspanningen voor het sociaal beleid ging in de jaren tachtig en negentig minder aandacht uit naar inspanningen om Genk uit te bouwen als een dynamische stedelijke ontwikkelingspool met profilerende functies. De laatste tien jaar heeft het bestuur daar drastisch verandering in gebracht en via grote stadsprojecten de stad terug op de kaart gezet en meer karakter gegeven. Hoewel dat zich nog onvoldoende vertaalt in de cijfers (negatief migratiesaldo), is de commissie ervan overtuigd dat deze strategie op termijn zijn vruchten zal afwerpen en jongeren en gezinnen zal overtuigen om in de stad te blijven wonen.

Ook een positieve communicatie over de stad is noodzakelijk. Naar binnen (fierheid bij de eigen inwoners verhogen) en naar de omliggende regio, omdat nieuwe doelgroepen worden beoogd. Het bestuur heeft dit begrepen en werkte de afgelopen twee jaar aan het op punt stellen van een nieuwe stadsmarketingstrategie. Begin 2011 werd de campagne uitgerold onder de baseline 'Iedereen Genkt'.

De visitatiecommissie onderschrijft het belang om de stad meer uitstraling te geven naar de beoogde doelgroepen (tweeverdieners en hogeropgeleiden). De commissie adviseert om de inspanningen op dat vlak aan te houden en zo de vraag te stimuleren.

Betaalbaar woonaanbod

Naast het aantrekkelijk maken van de stad, moet er vanzelfsprekend voldoende woonaanbod zijn voor jonge gezinnen, betaalbaar voor deze doelgroep wel te verstaan. De Genkenaar zag zijn inkomen de laatste jaren nauwelijks stijgen, terwijl de prijzen voor huisvesting de lucht inschoten, hoewel minder dan in de andere Vlaamse centrumsteden. Huren, kopen of bouwen in Genk is financieel niet zo eenvoudig meer voor jongeren en jonge gezinnen.

Een unieke troef waarover het stadsbestuur beschikt, is grond en ruimte. Het stadsbestuur beschikt over een groot aantal eigendommen die gevaloriseerd kunnen worden om woningen op te bouwen. Het stadsbestuur wenst het puntensysteem dat gehanteerd wordt bij de verkoop van kavels aan particulieren te herzien, ten voordele van jonge tweeverdieners. Momenteel wegen de sociale criteria sterk door in de toewijzing, waardoor de middenklasse minder aan bod komt. Het stadsbestuur wenst het puntensysteem af te stemmen op de gewijzigde doelstellingen van het stedelijk woningbeleid. Vooral jonge gezinnen die een sterke band hebben met Genk zouden daarbij prioriteit krijgen.

Naast het rechtstreeks op de markt brengen van kavels, maakt het stadsbestuur afspraken met private ontwikkelaars om woningen te realiseren tegen voorwaarden (maximale verkoopprijs, programmatische of andere eisen). Op die manier kan het stadsbestuur bijvoorbeeld passief bouwen aanmoedigen.

Dit spreekt bepaalde bevolkingsgroepen aan (vaak jongeren) die op die manier terug in de stad komen wonen. Om de kosten voor starters te drukken, experimenteert het stadsbestuur ook met formules van huurkopen voor jonge gezinnen (huurders krijgen de mogelijkheid om na verloop van tijd eigenaar te worden van een pand).

Om kopers in een ietwat hoger segment aan te trekken naar de stad (wellicht onderdeel van de 'creatieve klasse'), zijn symboolprojecten als 'Site 21' op C-mine interessante projecten. Via dit soort projecten kan ook betaalbaar wonen worden georganiseerd, zonder dat de overheid daarin moet tussenkomen. De duurste wooneenheden worden met een grotere winstmarge verkocht, om vervolgens aan andere doelgroepen goedkopere wooneenheden te kunnen aanbieden. Het Autonoom Gemeenbedrijf van Oostende (AGSO) paste deze techniek ook toe in het project 'Militair Hospitaal'.

De commissie adviseert het bestuur om haar sterke grondpositie verder te benutten om voorwaarden af te dwingen bij private ontwikkelaars omtrent de realisatie van betaalbare woningen voor jonge gezinnen. De commissie ondersteunt ook de keuze van het bestuur om in de toewijzingscriteria meer selectiviteit te organiseren in de richting van jonge gezinnen.

Sociale mix

Het aandeel sociale woningen in Genk is relatief hoog (13%). Het stadsbestuur heeft niet de ambitie om dit percentage in de directe toekomst op te trekken, omwille van de leefbaarheid. Een te hoge concentratie trekt zwakkere bevolkingsgroepen aan. Het stadsbestuur streeft naar een beter regionaal evenwicht van sociale woningen via overleg met de buurgemeenten As, Opglabbeek en Zutendaal.

Het stadsbestuur van Genk probeert ook concentraties van sociale woningbouw te doorbreken en een betere sociale mix te bewerkstelligen. De stad Antwerpen voert eenzelfde politiek bij de renovatie van grotere sociale woonblokken. In Sledderlo wordt dit principe als het ware toegepast op een volledige wijk. Met het stadsproject LO 2020 wil het bestuur nieuwe zuurstof geven aan een sociale woonwijk met weinig sociale voorzieningen waar overwegend Turkse Genkenaren wonen. In het deel Nieuw-Sledderlo worden sociale wooneenheden afgebroken om op die manier de leefbaarheid te verhogen en een evenwichtigere sociale mix te creëren. Die sociale woningen worden elders in Nieuw-sledderlo en in de andere woonlobben van LO2020 gecompenseerd.

Voorzieningen

Het aantrekken van jonge gezinnen vereist zoals hoger gesteld een meersporenaanpak die verder gaat dan een aantrekkelijk stadsweeftel en betaalbare huisvesting. Het bestuur zal eveneens werk moeten maken van jobs, van kinderopvang en kwalitatieve onderwijskansen voor jongeren. Bij de bespreking van de volgende effecten wordt daar verder op ingegaan.

Ook de aanwezigheid van hoger onderwijs is een belangrijke factor. Om die reden zet het stadsbestuur van Genk volgens de commissie terecht in op meer hoger onderwijs in de stad. Studenten zorgen voor dynamiek in de stad en zijn potentieel toekomstige inwoners.

4.2 Versterken van de maatschappelijke integratie van burgers

Evolutie van het effect in cijfers

- De werkzaamheidsgraad ligt met 57% onder de overige centrumsteden (63%).
- Genk telt in 2009 3.576 niet-werkende werkzoekenden, een stijging van 42 tegenover 2008.
- De werkloosheidsgraad bedraagt in 2008 11,4% (10% bij mannen, 13,3% bij vrouwen), een procent hoger dan de gemiddelde centrumstad.
- 25% werklozen is jonger dan 25 jaar, 40% is allochtoon, 61% is laaggeschoold, 35% is langer dan 1 jaar werkloos.
- 21,5% van de leerlingen in het lager onderwijs heeft minstens 1 jaar schoolachterstand in 07-08, gelijk met de gemiddelde centrumstad. 53% hiervan zijn niet-Belgen.
- Bijna 50% van de SO leerlingen heeft minstens 1 jaar schoolachterstand, waarvan 67% niet-Belgen, tegenover 38% in de centrumsteden. In het beroepsonderwijs is dit 71%.
- 7.086 leerlingen in het secundair onderwijs, waarvan de meeste in ASO en BSO – 47% van de Belgische en 40% van de niet-Belgische leerlingen. Op het KSO zitten 297 leerlingen, wat overeenkomt met een aandeel van 4% Belgische en 11% niet-Belgische leerlingen in deze onderwijsvorm; op het TSO zitten 1.059 leerlingen, wat overeenkomt met 15% Belgische en 10% niet-Belgische leerlingen in deze onderwijsvorm

Rapport Stedenfonds 2008-2013 Maatschappelijke effecten en indicatoren: update 2010

Het stadsbestuur en het OCMW van Genk streven naar een volwaardige maatschappelijke participatie van alle bevolkingsgroepen. Ze zetten daarvoor een breed instrumentarium in: opvoedingsondersteuning, tewerkstellingsmaatregelen, sociale huisvesting, een toegankelijk cultuuraanbod, armoedebestrijding en flankerend onderwijsbeleid.

Met de Stedenfondsmiddelen mikt het bestuur in hoofdzaak op tewerkstelling en onderwijs. Het gesprek tijdens de visitatie werd dan ook daar op gericht.

Lokaal tewerkstellingsbeleid

De werkzaamheidsgraad in Genk (aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd) ligt met 57% eerder laag in vergelijking met andere Vlaamse centrumsteden. De werkloosheid ligt een procent hoger dan gemiddeld in de centrumsteden, met een hoog aandeel jongeren (25%) en allochtonen (40%). 35% van de niet-werkende werkzoekenden is langer dan een jaar op zoek naar werk en 61% is laaggeschoold. Vooral de lage scholingsgraad zorgt ervoor dat heel wat werklozen niet kunnen toegeleid worden naar openstaande vacatures.

Het stadsbestuur van Genk voert al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw een actief tewerkstellingsbeleid dat de participatie van de Genkenaren in de arbeidsmarkt moet verhogen (“De VDAB was er nog niet toen de mijnen sloten”). Vandaag voert het stadsbestuur een tewerkstellingsbeleid dat complementair is ten opzichte van de VDAB. De VDAB is de regisseur van het lokale tewerkstellingsbeleid, het stadsbestuur ondersteunt werkervaringsprojecten, lokale diensteneconomieprojecten en initiatieven in de sociale economie. Op dit moment zijn er in Genk ruim 900 mensen tewerkgesteld in dienstenbanen, sociale economieprojecten en werkervaringsprojecten. De commissie moedigt het bestuur aan om werkgevers en werkgeversorganisaties op een actieve manier te benaderen in functie van het doorstromen van deze doelgroepwerknemers naar de arbeidsmarkt.

Het instrumentarium van de VDAB is voorsnog te weinig afgestemd op de lokale en regionale behoeften in Genk. Het stadsbestuur pleit er voor om in de toekomst de aanpak beter af te stemmen op de werkloosheidsproblematiek in de stadsregio (Genk werkt samen met As, Zutendaal en Opglabbeek in de werkwinkelzone Genk). De VDAB stelt zich constructief op en lijkt bereid om gericht te gaan werken.

De visitatiecommissie adviseert het stadsbestuur om binnen haar tewerkstellingsinitiatieven voldoende aandacht te besteden aan de doorstroming naar de reguliere arbeidsmarkt. De uitbouw van een persoonlijke vertrouwensrelatie met de werkgevers in Genk is daarbij een belangrijke succesfactor.

Arbeidsmarktbeleidsplan

Vanuit het gevoel dat meer strategisch en gecoördineerd moet worden gewerkt, wil het stadsbestuur in het kader van het lokaal tewerkstellingforum (lokale werkwinkel) inzetten op de opmaak van een gezamenlijk arbeidsmarkt-beleidsplan. Dat moet vertrekken vanuit een degelijke analyse van de lokale vraag- en aanbodproblematiek als basis voor het ontwikkelen van programma's door diverse actoren. In dit verband is het noodzakelijk aandacht te hebben voor de te grote instroom van te weinig gekwalificeerde jongeren vanuit het beroepsonderwijs, de arbeidsattitudes en het tewerkstellingsbeleid van werkgevers. Het stadsbestuur zal inspirator moeten zijn voor her-, bij- of omscholing van werklozen (ook wel 'levenlang leren' genoemd) en van nieuwe projecten die niet arbeidsgemotiveerde jongeren, die uiteraard eigen verantwoordelijkheid hebben voor het soort arbeidsparticipatie, zin geven in werken. En het stadsbestuur zal een stimulerende rol kunnen opnemen in het overtuigen van werkgevers om werklozen met een ander profiel kansen te geven om zich te bewijzen. Samen met het OCMW kan het stadsbestuur nog meer werk maken van trajectbegeleiding. Voor de moeilijkste groepen is namelijk intensieve begeleiding nodig zonder dat men hierin te ver gaat.

De visitatiecommissie ondersteunt de ambitie van het bestuur en wil aangeven dat het succes van het lokaal arbeidsmarktbeleidsplan sterk samenhangt met het engagement van scholen, werkgevers, opbouwwerkers en andere bemiddelaars die in contact staan met de doelgroepen. Immers, we hebben 'governance' aangeraden, en daarmee het belang van vitale netwerken van verbonden actoren onderstreept.

De commissie ondersteunt het voorstel om een globaal arbeidsmarktplan op te stellen waarbij alle relevante partijen (VDAB, OCWM, stadsbestuur, werkgevers, werknemers, derdenorganisaties, scholen, ...) samenwerken om een betere brug te slaan tussen school en arbeidsmarkt, tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en tussen hulpverlening en arbeidsmarkt.

Jong beginnen

Er zijn in Genk grote groepen kinderen die al heel vroeg achterstand oplopen en die achterstand blijft gevoelig toenemen tijdens het basis- en het secundair onderwijs. De onderwijsachterstand en de ongekwalificeerde uitstroom zijn hoog, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs. Hier is werk aan de winkel voor leerlingen zelf, ouders en onderwijsinstellingen.

Het stadsbestuur van Genk wil daarom krachtig (aanvullend) inzetten op de onderwijskansen en de talentontwikkeling van de jonge generatie Genkenaren. De visitatiecommissie kon een uitgebreide contourennota inkijken over het stedelijk onderwijsbeleid waarin de prioriteiten van het stadsbestuur werden uitgewerkt. Gezien het stadsbestuur geen eigen onderwijs inricht, gaat de nota over wat doorgaans wordt genoemd 'flankerend onderwijsbeleid'. De contourennota kwam tot stand met inbreng van experts en zet in op drie prioritaire strategische programma's :

- de uitbouw van 'pedagogische comfortzones' voor 0-6 jarigen en hun gezinnen. Binnen een dergelijke zone werken alle partners vanuit een gezamenlijke pedagogische visie aan de ontwikkelingstimulering, aan de taal- en talentontwikkeling van kinderen en aan de ondersteuning van hun gezinnen. Vroegtijdige ondersteuning is volgens het bestuur essentieel om latere onderwijsinvesteringen te laten renderen ('een vruchtbare akker' klaar maken waarop het onderwijs kan zaaien');
- de uitbouw van brede leer- en leefomgevingen gericht op taal- en talentontwikkeling voor 6-12 jarigen. Deze gedachte sluit aan bij de brede schoolconcepten waarbij bruggen worden gelegd tussen

het formele leren binnen de school en het informele leren buiten de school en tussen de school en de wijk;

- de uitbouw van een netoverschrijdend ondersteuningsprogramma, gericht op de competentieontwikkeling en de professionalisering van leerkrachten en de versterking van het beleidsvoerend vermogen van de scholen. 'Taalarmoede bestrijden' is daarbij de grote uitdaging.

De drie actielijnen richten zich respectievelijk op de voorschoolse periode, op de brede pedagogische context (ouders en buurt) en op het onderwijs zelf. Het stadsbestuur staat in voor de regie van het globale programma. Ze kan dit doen op een neutrale, netoverschrijdende manier, gezien ze zelf geen onderwijs inricht. Voor de concrete acties wordt vanzelfsprekend samengewerkt met partners. De globale opvolging gebeurt vanuit een stedelijk onderwijsplatform.

Tijdens de visitatie bleek dat het niet altijd eenvoudig is om alle scholen en netten aan boord te krijgen. Sommige scholen zien voor zichzelf, naast de onderwijsopdracht, geen opvoedingstaak weggelegd. Het stadsbestuur probeert hen te overtuigen van het tegendeel, vooral in het belang van de kansengroepen. Om de effectiviteit van de acties te kunnen opvolgen wordt in Genk ook gewerkt met zogenaamde 'evidence based' programma's waarbij de resultaten op een wetenschappelijke manier worden opgevolgd. Een voorbeeld daarvan is 'Instapje'. 'Instapje' is een ontwikkelingsstimuleringsprogramma voor laagopgeleide gezinnen met jonge kinderen in de leeftijd tussen 1 en 2,5 jaar. Het wordt als pilootproject uitgevoerd in het gebied Genk Noord en is tevens erkend als programma lokale diensteneconomie. Het is gebaseerd op het gelijknamige evidence based programma, maar aangepast aan de Genkse realiteit (bijvoorbeeld looptijd tot 2,5 jaar). Het programma bestaat uit wekelijkse huisbezoeken in combinatie met een groepsaanbod (Instapklasjes en-uurtjes). Bedoeling is om kleuters beter voor te bereiden op het kleuteronderwijs. Het programma werd recent onderworpen aan een effectonderzoek door de Katholieke Universiteit van Leuven. Daaruit blijken duurzame resultaten, in het bijzonder bij de kansarme gezinnen. Op jaarbasis bereikt het project van de Opvoedingswinkel 136 gezinnen en 139 kinderen (cijfers 2010).

Het stadsbestuur van Genk bevestigt met haar nieuwe onderwijs beleidskader haar koploperspositie inzake opvoedingsondersteuning en voorschoolse stimulering. De visitatiecommissie neemt de aanpak mee als goede praktijk naar de andere steden, en moedigt de stad aan om hierin te blijven investeren.

De commissie wijst de Vlaamse overheid op de positieve leerervaringen uit de experimenten in Genk en adviseert de Vlaamse overheid mee te denken over de continuïteit van succesvolle projecten die niet structureel worden gefinancierd.

4.3 Genk als creatief ondernemende stad

Evolutie van het effect in cijfers

- Het jobaanbod in Genk loopt in 2007 op tot 40.283 jobs, met een jobratio van 94 per 100 inwoners, tov 96 in de andere centrumsteden.
- De oprichtingsratio van ondernemingen is 7,2, circa gelijk aan andere centrumsteden.
- In 2008 werden in Genk 441 stedenbouwkundige vergunningen uitgereikt, 358 residentiële (81%) en 83 niet-residentiële (19%). Sinds 2001 stijgen de residentiële vergunningen.
- 178 vergunningen zijn uitgereikt voor de bouw van nieuwe woningen, en 180 voor de renovatie van woningen (50% - 50% verhouding). Gemiddeld is deze verhouding 39-61 in de Vlaamse centrumsteden.
- De 178 nieuwbouwvergunningen representeren 391 woningen - 248 flats en 143 eengezinswoningen (63% - 37%). In 1997 waren er nog maar 97 vergunningen voor flats, en 163 voor woningen.

- De verhouding (%) van het aantal jongeren dat school loopt in een secundaire school in Genk tegenover het aantal jongeren dat in de stad woont en naar het secundair onderwijs gaat is 134%, tegenover 169% in de andere centrumsteden.
- Koopkrachtbinding Genk: convenience 92,9% tegenover provincie 91,8%, shopping 67,4% tegenover provincie 84,5%, specialty 72,1% tegenover provincie 85% .
- Het drukste punt in de stad is verlegd van de 2 shoppings richting het stadhuis, dit wordt verklaard door de uitbreiding van het handelscentrum. Het aantal bezoekers van het stadscentrum en de bovenlokale voorzieningen is opvallend gestegen, met name van de stadsbibliotheek.
- Tevredenheid over de stad en shoppingsmogelijkheden, en fierheid over de stad zijn gelijk aan de centrumsteden. De tevredenheid over de uitgaansgelegenheden, de uitstraling van pleinen, straten en gebouwen in de stad ligt lager dan in de gemiddelde centrumstad.

Rapport Stedenfonds 2008-2013 Maatschappelijke effecten en indicatoren: update 2010

Gezien 'economie' als een apart gesprekstema werd gekozen door het bestuur, wordt het op deze plaats niet behandeld. De commissie verwijst naar hoofdstuk zeven van dit rapport.

4.4 Leefbare wijken

Evolutie van het effect in cijfers

- De tevredenheid over de uitstraling van gebouwen in de buurt, de netheid, de groenindruk, het contact in de buurt en de activiteiten voor ouderen liggen hoger dan in de gemiddelde centrumstad.
- Voor de speelvoorzieningen ligt dit laag, en gelijk met centrumsteden.
- Volgende situaties zijn meest problematisch: onaangepaste snelheid in het verkeer, inbraken in woningen of andere gebouwen, rommel op straat, agressief verkeersgedrag, vernielingen telefooncel, bus- of trambokjes.
- Agressief verkeersgedrag, autodiefstal, bedreiging en lastigvallen zijn significant gedaald. 70% van de bevolking voelt zich zelden of nooit onveilig, een stijging tegenover 1997.

Rapport Stedenfonds 2008-2013 Maatschappelijke effecten en indicatoren: update 2010

Tevredenheid

De tevredenheid over de buurt is bij de Genkenaren over het algemeen hoog. Voor de meeste indicatoren haalt Genk de top vijf in vergelijking met de andere centrumsteden: uitstraling van de buurt, netheid van de buurt, groenindruk, contact in de buurt en tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt. De enige uitzondering in de rij van goede scores is de indicator 'speelvoorzieningen in de buurt'. Het stadsbestuur is verbaasd over dit resultaat omdat de laatste jaren sterk geïnvesteerd werd in speelvoorzieningen. Er is volgens het stadsbestuur wel sprake van een spanningsveld tussen enerzijds de mensen met jonge kinderen, die nadrukkelijk vragende partij zijn voor kwalitatief ingerichte speelruimtes, liefst op wandelafstand van de eigen voordeur, en anderzijds de wat oudere Genkenaren die speelruimtes vaak associëren met overlast (slingervuil, vandalisme, lawaai, pesterijen...).

De commissie raadt het stadsbestuur aan om zicht te houden op eventuele overlast op speelterreinen en waar nodig maatregelen te nemen.

Genk laat op het vlak van veiligheid positieve scores noteren, beter dan in vergelijkbare regionale steden. Het grootste gedeelte van de Genkse bevolking voelt zich 'zelden of nooit' onveilig in de buurt. Slechts 3,66% van de ondervraagden tijdens de survey Stadsmonitor 2008 geeft aan zich 'altijd of vaak' onveilig te voelen. Dit is een uitgesproken daling t.o.v. 2006. De buurtproblemen zijn zeker niet verergerd de voorbije jaren, de meeste situaties bleven stabiel en enkele indicatoren zijn significant gedaald (diefstal van en uit voertuigen, bedreigingen en lastiggevallen mensen op straat). Het stadsbestuur heeft zeer positieve ervaringen met het Veiligheidshuis, dat een onderdeel vormt van de afdeling Socia-

le Zaken van het stadsbestuur. Daarbinnen wordt met de gemeenten van de 'GOAZ'-politiezone (Genk, Opglabbeek, As en Zutendaal) gewerkt aan alle aspecten van de veiligheidsketen (integrale aanpak): preventie, evenementen, politietoezicht, ... Ook de verschillende fondsen voor veiligheid en preventie worden op elkaar afgestemd zodat een maximale effectiviteit kan worden bereikt.

De buurtproblemen waar de burgers in Genk zich het meeste zorgen over maken zijn 'onaangepaste snelheid in het verkeer' en 'inbraak in woning of ander gebouw'. De commissie adviseert om deze bevindingen mee te nemen in het veiligheidsbeleid.

Wijkwerking

De stad Genk is niet gegroeid rond de kerktoren, vanuit het centrum. Als gevolg van de mijnnijverheid, die zich situeerde in het noorden en het westen van de stad, en van de nieuwe industriezones die na de mijnsluitingen vooral in het zuiden van de stad ontwikkeld werden, kent de stad een wijkstructuur waarbinnen elke wijk zowat zijn eigen profiel heeft.

Een aantal van de Genkse wijken worden door het stadsbestuur benaderd als 'impuls'wijken. Deze worden gekenmerkt door een gekleurde bevolking, een sterke aanwezigheid van sociale huurders en door bewoners met een laag sociaal-economisch profiel. Het spontane initiatief dat men doorgaans verwacht van burgers in woonwijken, is minimaal aanwezig in deze wijken. Spilfiguur in deze impuls wijken is de wijkmanager. Hij kent de wijk door en door en is de brug naar de verschillende stadsdiensten. De wijkmanager wordt door hen ook erkend en betrokken. Daarnaast coördineert de wijkmanager ook de samenwerking met de partners in de buurt en andere actoren in samenlevingsopbouw. Hij werkt met de partners aan sociale cohesie, het woonklimaat en de sociale veiligheid in de wijken. Los van de wijkwerking, investeert het bestuur infrastructureel in de wijken om deze een nieuw elan te geven. Op termijn is het de bedoeling om hier ook de wijkwerking in te betrekken.

Naast de impuls wijken heeft het stadsbestuur een gebiedsgerichte wijkwerking op stadsdeelniveau. Binnen de gebiedsgerichte werking wordt er vooral stadsbreed gewerkt met een beleid dat afgestemd wordt op de behoeften en de problemen van elke wijk. Thema's als parkeren en hangjongeren komen daarbij vaak aan bod.

Het stadsbestuur wil de bewoners in de wijken de komende jaren sterker responsabiliseren. Het bestuur is er van overtuigd dat werken aan leefbaarheid een gedeelde verantwoordelijkheid is van én burgers én verenigingen/ organisaties én van de lokale overheid. In hun dagelijkse werking stellen de frontwerkers vast dat heel wat mensen willen meepraten en mee denken over het verbeteren van de leefbaarheid in hun wijk. Het stadsbestuur wil deze mensen nu prikkelen om ook de handen uit de mouwen te steken. Het bestuur voorziet in wijkbudgetten en subsidies voor bewoners die initiatieven wensen op te zetten als straat- en wijkfeesten.

De commissie begrijpt de vrees van het bestuur omtrent een overprofessionalisering van de wijkwerking en steunt de gedachte om sleutelfiguren en verenigingen sterker in te zetten. Het kan de maatschappelijke integratie van kwetsbare groepen op langere termijn inderdaad ten goede komen. Van daaruit meer aandacht geven aan de informele ontmoeting van mensen (inloophuis, buurthuis, buurtfeest, ...) is een logisch gevolg.

5. HET STEDENFONDS ALS INSTRUMENT

Tijdens elke visitatie wordt tijd uitgetrokken voor een gesprek over het Stedenfonds als instrument. De visitatiecommissie vraagt het stadsbestuur waaruit de specifieke meerwaarde van de Stedenfondsmiddelen bestaat en hoe de samenspraak met de Vlaamse overheid verloopt. Daarnaast kan het stadsbestuur verbetervoorstellen formuleren of input leveren voor de toekomst. De vragen in het onderstaande tekstkader werden gebruikt als leidraad voor de gedachtewisseling.

STEDENFONDS NU

- Hoe worden de middelen van het Stedenfonds ingezet in de stad? Op welke prioriteiten? Gebundeld of gefragmenteerd?
- Is de hefboomwerking vooral inhoudelijk (bepaalde beleidsthema's) of methodologisch (grensoverschrijdend werken, strategisch handelen ...)?
- Is er nog beleidsruimte voor heroriëntatie van de Stedenfondsmiddelen of zijn ze door de jaren stilaan 'regulier' geworden?
- Is de omvang van de middelen uit het Stedenfonds voldoende om bepaalde effecten op een betekenisvolle manier te bewerken?
- In welke mate heeft de stad bijzondere impulsen ervaren vanuit het Stedenfonds op de volgende thema's (vergelijk met de krachtlijnen Vlaams Stedenfonds): innovatie, geïntegreerd werken, strategische beleidsvoering, resultaatgericht werken?
- Dreigen die effecten verloren te gaan zonder de middelen uit het Stedenfonds?
- Als het Stedenfonds effect heeft geressorteed op een van die terreinen, is het dan nog nodig om daar een stimulerend beleid rond te voeren?
- Aansturing
  - » Biedt de aansturing via de beleidsovereenkomst voordelen voor de steden?
  - » Staat de verantwoordingsplicht (en sanctiemogelijkheden) in verhouding tot de omvang van het fonds?
  - » Is de termijn van zes jaar voldoende?
- Werkt de visitatie als lerende 'evaluatie'methodiek?

STEDENFONDS IN DE TOEKOMST

- Moet het Stedenfonds sterker worden ingezet op bepaalde welomschreven uitdagingen of beleidsproblemen (impulsfonds)? Of moeten, integendeel, de vrijheidsgraden voor de steden nog verruimd worden?
- Moet een stadsregionale benadering worden gehanteerd?
- Moet het kranse van steden herzien kunnen worden, dynamisch op basis van migratie en sociaal-economische dynamieken?
- Waarom zouden de Stedenfondsmiddelen beter (niet) samengevoegd worden met het Gemeentefonds?

Het stadsbestuur van Genk ontving in 2010 5.467.773 euro uit het Stedenfonds. Dat komt overeen met ongeveer 6% van de lopende middelen van het bestuur (uitgaven gewone dienst). Dat percentage is hoog in vergelijking met de andere centrumsteden en is historisch te verklaren. Bij de overgang van het Sociaal Impulsfonds (SIF) naar het Stedenfonds kregen de stadsbesturen de garantie dat ze minstens hetzelfde bedrag zouden behouden. Op basis van de kansarmoede-indicatoren kreeg Genk een hoog aandeel uit het SIF.

De middelen van het Stedenfonds worden in Genk zeer breed ingezet op vier strategische doelstellingen, verder onderverdeeld in vijftien operationele doelstellingen. In financiële termen krijgen de volgende thema's het belangrijkste budget:

- wijkmanagement;

- horecaplan en centrummanagement;
- tewerkstelling van kansengroepen;
- aanpakken van meervoudige achterstelling bij doelgroepen;
- heraanleg van de Grote Markt en ontwikkeling van de site C-Mine;
- ontwikkeling van het bedrijven- en wetenschapspark Waterschei.

De domeinen waar de voorbije jaren volgens het bestuur aantoonbare effecten werden gerealiseerd met de Stedenfondsmiddelen, zijn de wijkontwikkeling en het sociaal beleid, de opvoedingsondersteuning en de armoedebestrijding. Op basis van de huidige periode (2008-2013) verwacht men bijkomende effecten inzake ouderenbeleid, wonen en stadsontwikkeling (met grotere projecten als C-mine of het wetenschapspark in Waterschei).

Ten opzichte van de vorige beleidsovereenkomst worden in Genk de Stedenfondsmiddelen nu bewuster ingezet voor innoverend beleid en voor nieuwe initiatieven. Via het reguliere budget is er over het algemeen minder ruimte voor experiment. Hier situeert zich voor het bestuur een van de belangrijkste meerwaarden van het Stedenfonds: het is een hefboom voor innovatie. Na verloop van tijd vermindert de vrije ruimte wel enigszins, omdat nieuwe initiatieven blijvende financiering vragen. In dat verband meent het bestuur dat goede praktijken die met Stedenfondsmiddelen tot stand komen (bijvoorbeeld wijkwerking), door de Vlaamse overheid zouden moeten worden overgenomen in de reguliere financiering. Op die manier blijven de Stedenfondsmiddelen vrij voor innoverend beleid.

Op bestuurlijke vernieuwing (doelstelling 4 uit de beleidsovereenkomst) worden in financiële termen minder middelen ingezet, maar het is zeer bewust meegenomen als aandachtspunt in de overeenkomst. De methodiek van strategische planning is niet vanuit het Stedenfonds gegroeid, maar is er wel door gestimuleerd. Andere bestuurlijke en organisatorische vernieuwingen zoals het Genks Integraal DienstverleningsSysteem (GIDS 2012), zijn rechtstreeks met Stedenfondsmiddelen tot stand gekomen. Bij het toewijzen van de Stedenfondsmiddelen streeft het bestuur naar een gezond evenwicht tussen investerings- en werkingsprojecten. Vaak volgt ook het een uit het ander. Na de investeringen in C-mine, moet in structurele werkingsmiddelen worden voorzien. Er is zowel aandacht voor de korte als de lange termijn.

Het stadsbestuur heeft principieel geen problemen met de verantwoordingsplicht die gekoppeld is aan het Stedenfonds. Wel heeft het bestuur vragen over de efficiëntie. Vandaag verwacht de Vlaamse overheid dat er afzonderlijk over de maatregelen uit de beleidsovereenkomst gerapporteerd wordt, terwijl de Stedenfondsmiddelen en doelstellingen de facto deel uitmaken van een globaal stedelijk beleidsplan. Omwille van de rapportages voor het Stedenfonds wordt het bestuur verplicht om op een ietwat kunstmatige manier codes toe te kennen aan bepaalde uitgaven (analytische boekhouding). Aangezien de Stedenfondsmiddelen in Genk breed worden ingezet is dit een tijdrovende bezigheid waarvan het stadsbestuur hoopt dat ze in de toekomst kan vereenvoudigd worden. De commissie meent dat er met het Planlastendecreet een evolutie is in die richting. Het stadsbestuur is vanuit diezelfde integrale benadering ook voorstander van een visitatie van het breder stadsbeleid in plaats van enkel een evaluatie van de inzet van de Stedenfondsmiddelen.

Naar de toekomst toe pleit het bestuur voor een behoud van een apart Stedenfonds. Bij een eventuele samenvoeging van de middelen met het Gemeentefonds, dreigt de focus op de stedelijkheid verloren te gaan. De middelen zullen lokaal ook minder bewust en innovatief worden ingezet. Om een voldoende structureel effect te bewerken, wordt het fonds best ook niet uitgebreid naar andere steden. Het bestuur waardeert tot slot de flexibiliteit die bestaat om de beleidsovereenkomst in overleg met de Vlaamse overheid te kunnen bijsturen.

6. KANSARMOEDE

Dit themastuk moet in samenhang worden gelezen met eerdere delen in dit rapport, in het bijzonder de paragraaf over maatschappelijke integratie, hoofdstuk 4.2.

De mijnnijverheid heeft een onuitwisbare invloed gehad op de bevolkingssamenstelling en het socio-economisch profiel van de inwoners van Genk. In vergelijking met de andere Vlaamse centrumsteden telt Genk een hoog aandeel inwoners van buitenlandse oorsprong (overwegend Turken, Marokkanen en Italianen) en hebben de inwoners een lagere scholingsgraad. Het gemiddeld inkomen is laag, het aantal werklozen hoog. In haar themapaper schetst het bestuur de kansarmoedeproblematiek als een “hardnekkige en veelkoppige draak”. Omwille van deze specifieke situatie heeft het stadsbestuur sinds de jaren tachtig een uitgebreid sociaal beleid uitgebouwd, dat zowel individueel als collectief (wijken, gemeenschappen) is gericht. In de uitbouw van dit sociaal beleid werd de voorbije jaren een deskundige ploeg van medewerkers gevormd.

Metten is weten

Tijdens het gesprek merkte de visitatiecommissie op dat het bestuur via de inspanningen van de Dienst Beleidsplanning over een degelijke basisset van cijfers beschikt ('Genk in cijfers', consulteerbaar via de website van het stadsbestuur). Om een grondig beeld te krijgen van de kansarmoede blijven de cijfers op sommige punten nog te algemeen en worden ze te weinig in hun samenhang bekeken. De commissie raadt aan om de gegevens waar nodig te verfijnen om de evolutie van de kansarmoede en het effect van de inspanningen van het bestuur nog beter te kunnen opvolgen. Het stadsbestuur van Gent heeft de ervaring dat het verzamelen van informatie over de beleidsdomeinen heen integrerend werkt en aanzet tot inclusief denken. Dit kan worden gezien als een positief neveneffect van zo'n systematische gegevensverzameling. Bij het samenbrengen van de gegevens, mag ook kwalitatieve informatie niet uit het oog worden verloren. Genk beschikt over heel veel frontwerkers (in totaal bijvoorbeeld 51 jeugdwerkers in de impuls wijken) met voelsprietten in de Genkse samenleving. Hun kennis van het terrein is een belangrijke aanvulling op de cijfergegevens.

De commissie adviseert om de kansarmoede in de stad in al zijn aspecten beter op te volgen. Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens van meerdere jaren geven ook een indicatie van de effecten van het stedelijk beleid.

Transversale uitdaging

Het aanpakken van de kansarmoede vraagt een integrale aanpak over beleidsdomeinen heen. Dat beseft het stadsbestuur tenvolle. In het lokaal sociaal beleidsplan werden acht actieterreinen benoemd (seniorenbeleid, tewerkstellingsbeleid, woonbeleid, gehandicaptenbeleid, ...). Voor elk van deze domeinen werd een actieplan opgesteld en is ofwel het stadsbestuur, ofwel het OCMW verantwoordelijk voor de coördinatie. Het plan vertrekt vanuit een integrale benadering, hoewel het stadsbestuur erkent dat in de praktijk de acties binnen en tussen elk van de acht terreinen nog beter op elkaar kunnen worden afgestemd. “Maar”, zo stelde het bestuur tijdens de visitatie, “de situatie sinds het lokaal sociaal beleid is beter dan vroeger toen iedereen los van elkaar handelde”.

Hier situeert zich een belangrijk organisatievraagstuk voor het bestuur. De private stakeholders signaleerden immers dat de doelgroepen worden bereikt (bv. allochtonen), maar telkens vanuit een specifiek domein en in verspreide slagorde, afhankelijk van het thema. Er wordt volgens hen nog te veel in hokjes gewerkt. Als het bestuur kansarmoede als een transversale uitdaging beschouwt, zal zich dat ook moeten vertalen in een meer transversale aanpak over de diensten heen. De commissie beseft dat dit alles behalve een eenvoudige opdracht is. Een gestructureerde weergave (matrix) van alle initiatieven op het vlak van integratie en gemeenschapsvorming door de verschillende diensten naar de verschil-

lende doelgroepen zou het begin van betere afstemming kunnen vormen. Ook de methodiek van het programmamanagement om transversale speerpunten aan te pakken binnen de organisatie kan inspireren. Deze methodiek wordt door de commissie uitgewerkt in het syntheserapport bij de visitaties. Deze problematiek van afstemming is vanzelfsprekend ook aan de orde tussen het OCMW en het stadsbestuur. Thematisch is die samenwerking aan de gang via de functionele teams in het kader van het lokaal sociaal beleid. Gebiedsgericht kan het samenwerken nog beter; de wijkaanpak mag nog worden versterkt. De dienstencentra van het OCMW en de buurtcentra zouden elkaar beter kunnen aanvullen op wijkniveau.

De visitatiecommissie adviseert het bestuur om betere afspraken te maken tussen de diensten van het stadsbestuur onderling en tussen het stadsbestuur en het OCMW, zodat meer synergie ontstaat op het terrein en doelgroepen meer gecoördineerd worden benaderd.

Partnerschap en regie

Naast de transversale samenwerking en de samenwerking met het OCMW, is in de aanpak van de kansarmoede ook de samenwerking met externe organisaties van belang. Het bestuur beseft voldoende dat het succes van haar sociaal beleid afhankelijk is van een goed contact en samenspel met het middelveld en de sociale organisaties. Het stadsbestuur investeert sterk in netwerkvorming en ondersteunt de samenwerkingsverbanden die bestaan op diverse terreinen door het ter beschikking stellen van personeel. Inzake opvoedingsondersteuning bijvoorbeeld werden alle partijen en sectoren samengebracht in een aparte vzw, waarbij het stadsbestuur een personeelslid detacheert om de werking te ondersteunen. Ook rond het jeugdwelzijnswerk (vzw GIGOS) en het buurtopbouwwerk bestaan netwerken die op eenzelfde manier ondersteund worden vanuit het bestuur.

Een aandachtspunt in de partnerschappen en de overlegfora die door het stadsbestuur worden gevormd en ingericht, is de vertegenwoordiging van de kansengroepen en de armen zelf. Vanuit een aantal beleidsvelden worden participatiemogelijkheden opgezet, maar het succes is beperkt. De commissie beseft dat dit een moeilijk knelpunt is, wellicht ook omdat de zelforganisatie binnen de allochtone gemeenschappen beperkt is. Dit vergt wellicht verder emancipatorisch werk vanuit het stadsbestuur en het OCMW. Het activeren en engageren van woordvoerders of leidersfiguren uit de gemeenschappen biedt hier mogelijkheden.

Tijdens het stakeholdersoverleg werd ook ruime aandacht besteed aan de samenhang van de initiatieven en aan de regie van het geheel. Op dit moment hebben de externe stakeholders overwegend een bilateraal contact met het stadsbestuur, doorgaans geformaliseerd in een convenant. Deze bilaterale afspraken geven aanleiding tot een vrij gefragmenteerd geheel van acties, waarbij het helicopterzicht ontbreekt. In sommige gevallen is er coördinatie op het niveau van een actieterrein zoals opvoedingsondersteuning (zie hierboven), maar een globaal actieplan waarop het stadsbestuur en de stakeholders zich kunnen richten, ontbreekt.

De visitatiecommissie adviseert om de samenhang tussen de inspanningen te versterken op basis van een collectieve visie en strategie met de partners. In zo'n gemeenschappelijke visie en actieplan worden de strategische speerpunten aangeduid, de effecten die worden beoogd, de acties en de plaats van de verschillende partners in het geheel. Gezien alle publiek-private partners aan de uitvoering ervan zullen moeten meewerken, dienen zij ook in de opbouw te worden betrokken. Het stadsbestuur en het OCMW zouden zich als regisseur van dit gemeenschappelijk plan moeten opstellen.

De commissie adviseert het bestuur om een gemeenschappelijke visie en strategie uit te werken rond kansarmoede met de betrokken partners.

Over integratie en segregatie

Een belangrijk maatschappelijk probleem waar het stadsbestuur van Genk zich in toenemende mate zorgen over maakt, is de segregatie. In het visitatierapport van 2005 werd het uiteengroeien van een aantal Genkse gemeenschappen al genoemd als een belangrijke uitdaging voor het bestuur. Uit de themanota die het stadsbestuur had voorbereid voor deze visitatie, blijkt dat de problematiek zich nog nadrukkelijker stelt.

De aanpak die het bestuur voor ogen heeft, vertrekt vanuit het idee van 'bridging' (bruggen bouwen tussen de gemeenschappen). Het idee van 'bonding', dat vooral de onderlinge solidariteit en steunnetwerken in de eigen gemeenschap stimuleert, werd op basis van de bestaande realiteit verlaten. 'Bridging' veronderstelt een engagement vanuit de verschillende gemeenschappen om zich te verbinden. Op dit moment lijkt de interesse vanuit de allochtone gemeenschappen hiervoor beperkt. Het stadsbestuur stelt een beweging vast in de andere richting ('cocooning') waarbij de allochtonen zich hoe langer hoe meer op zichzelf organiseren en parallelle circuits opzetten op het vlak van onderwijs, cultuur of economie. Door deze beweging naar binnen is er minder interactie tussen deze groepen en de stedelijke diensten.

Op basis van deze trend begrijpt de commissie dat de klassieke paden die vandaag worden gevolgd, zoals de inburgeringstrajecten, niet volstaan om de integratie van allochtone gemeenschappen te organiseren. Het aanleren van de taal helpt, maar is een onvoldoende voorwaarde voor inburgering. Mensen en gemeenschappen moeten vanuit zichzelf een stap verder willen gaan. Meer intrinsieke motivatie om samen gemeenschappen te vormen is noodzakelijk. Sleutelfiguren en trekkers in de verschillende gemeenschappen zijn hierbij noodzakelijk. Het stadsbestuur moet op zoek gaan naar partners in de allochtone gemeenschap. De commissie heeft met belangstelling kennis genomen van het project 'De Genks' waarbij op een zeer originele manier het contact tussen gemeenschappen onderling en tussen burgers en bestuur worden gestimuleerd. De commissie neemt dit project als een goede praktijk mee naar andere steden.

Inzake integratie stelt zich al snel de vraag hoe dwingend de hogere overheden en de lokale besturen zich op dit vlak opstellen. Volgens sommige stakeholders zijn de allochtonen zelf vragende partij om sterker gewezen te worden "op hun plichten". Volgens hen zou het stadsbestuur zelf het initiatief kunnen nemen om de kennis van de taal en andere inspanningen op het vlak van integratie op te leggen. De visitatiecommissie meent dat de formele handelingsruimte van het bestuur op dit vlak relatief beperkt is, maar ziet anderzijds wel stadsbesturen zoals Antwerpen waar het 'voor wat, hoort wat'-principe nadrukkelijker wordt gehanteerd. Vrouwen uit de allochtone gemeenschappen vormen een doelgroep, waarmee sterker kan worden gewerkt dan vandaag het geval is. Een aanpak op maat is noodzakelijk, maar er lijkt een consensus te zijn onder verschillende actoren, dat hun capaciteiten, onder andere omtrent participatie op de arbeidsmarkt, onderbenut blijven. Hier situeert zich mogelijk een eerste spoor voor het bestuur.

Een tweede weg, die het bestuur inmiddels is opgegaan, is het sterker inzetten van brugfiguren, zijnde allochtonen die behoorlijk zijn geïntegreerd en de link kunnen zijn naar hun gemeenschap. Via projecten kan het bestuur dit soort mensen op het spoor komen.

Een derde brug die het bestuur sterker kan slaan, is het tewerkstellen van allochtonen in de eigen organisatie. Er wordt een project opgezet rond de instroom van allochtone medewerkers. In de toekomst kan hier nog sterker rond worden gewerkt. De commissie wijst op het feit dat deze beoogde doelgroep kampt met een discrepantie tussen capaciteiten en formaliteiten. Een activerings- en personeelsbeleid moet hier proactief mee omgaan. Begeleiding op de werkvloer, de erkenning van elders verworven competenties, het voorzien in interne doorgroeimogelijkheden zijn noodzakelijke flankerende maatregelen om de integratie op de arbeidsmarkt realiseerbaar te maken.

De visitatiecommissie adviseert het bestuur om nieuwe wegen te bewandelen in het verbinden van de gemeenschappen in Genk. Een meer dwingende opstelling in de richting van integratie is aan de orde, brugfiguren uit de allochtone gemeenschappen dienen te worden ingezet en ook de instroom van allochtone medewerkers in de stedelijke organisatie zal de band tussen het bestuur en de multiculturele bevolking versterken.

Instream van allochtonen

Een groot knelpunt dat het stadsbestuur ervaart, is de permanente instroom van nieuwe migranten, ondermeer via de wetgeving op de gezinshereniging. Vele allochtonen van de tweede en de derde generatie zoeken een partner in het land van herkomst en laten die overkomen. Ook andere familieleden kunnen vrij gemakkelijk instromen waardoor de inspanningen inzake integratie vergroten en telkens opnieuw moeten starten. De instromende nieuwe allochtonen hebben doorgaans een zwak sociaal-economisch profiel. Het stadsbestuur pleit voor een aanpassing van het asiel- en migratiebeleid, onder andere via een verstrenging van de voorwaarden in de wet op de gezinshereniging. Gezien andere stadsbesturen hetzelfde knelpunt ervaren, zouden de Vlaamse steden op dit punt een gezamenlijk signaal kunnen geven naar de federale overheid.

De commissie adviseert de federale overheid om het asiel- en migratiebeleid te herbekijken vanuit de druk die de instroom van migranten veroorzaakt op de leefbaarheid en het voorzieningen-aanbod in de steden.

7. ECONOMISCH WEEFSEL

Indrukwekkende transformatie

Genk is in volle transitie. Jarenlang gekenmerkt door oude industrie (steenkoolmijnen) en tot op vandaag nog sterk leunend op een sterk uitgebouwde maar eerder traditionele automotive industrie (Ford en zijn netwerk van toeleveranciers), realiseert de stad momenteel een indrukwekkende transformatie naar een creatieve kenniseconomie.

Deze verandering is het gevolg van een sinds tien jaar consequent uitgebouwd beleid op basis van een duidelijke langetermijnvisie, met het doel over legislaturen heen, het economisch weefsel toekomstgericht te versterken. Op basis van een grondige analyse werden enkele 'clusters' gedefinieerd waarrond de stad haar economisch beleid uitbouwt:

- de gamingsector, waarbij een aantal Genkse bedrijven zich vooral toeleggen op het segment 'serious games' (computerspellen met het accent op communicatie en onderwijs), en in ruimere zin ook andere takken uit de creatieve industrie;
- de sector energie, met als emanatie het project 'Energyville' op initiatief en met medewerking van de KULeuven, VITO en IMEC. Op dit moment wordt de oprichting van een onderzoeksgebouw voorbereid waarin tegen 2013 zo'n 200 onderzoekers worden samengebracht;
- de sector gezondheidseconomie, waarbij het Ziekenhuis Oost-Limburg (ZOL) de spil moet vormen voor nieuwe activiteiten en samenwerkingsverbanden in dit segment.

Elk van bovenstaande speerpunten krijgt in Genk ook zijn fysieke vertaling via grondige infrastructuurprojecten op en rond de oude mijnsites van Winterslag (C-Mine) en Waterschei (Energyville), en op de ZOL-campus. Interessant daarbij is dat de beoogde dynamiek en de actieradius verder reiken dan deze plekken op zich. Er worden geen muren opgetrokken rond de campussen, maar vanuit elk van deze sites worden linken gelegd naar buiten.

Samen met een grondige facelift van het stadscentrum, die het ontbreken van een aantrekkelijk historisch stadscentrum moet goedmaken, hebben deze projecten steeds duidelijker een sterke impact op het algemene uitzicht en de beleving van de 'stedelijkheid' van Genk.

Als catalysator van deze economische transformatie legt het stadsbestuur een sterke toekomstgerichte basis, die moet leiden tot een duurzame groei en creatie van tewerkstelling, zowel voor hooggeschoolden als voor laaggeschoolden. Via de samenwerking met universiteiten en kenniscentra (zoals KULeuven, UHasselt, IMEC en VITO) hoopt de stad op termijn ook haar positie binnen het ELAt-netwerk (Eindhoven-Leuven-Aachen triangle) te versterken.

De visitatiecommissie juicht de strategische aanpak en de reeds behaalde resultaten om de economie op een duurzame manier te transformeren sterk toe. Nu de belangrijkste projecten in een realisatiefase zijn, beveelt de commissie aan om opnieuw tien jaar verder te kijken en het langetermijnbeleid te actualiseren. De commissie meent dat het stadsbestuur zich op een kantelmoment bevindt en klaar is om in haar beleid de stap van eerder interne naar meer externe focus te zetten door meer verbindingen naar buiten te creëren, en nieuwe samenwerkingstrajecten op te zoeken.

'Interbellum'

Ondanks de sterke impuls die het stadsbestuur aan de lokale economie geeft via haar strategische projecten, blijft Genk kampen met een belangrijke werkloosheidsproblematiek. Een grote groep van laaggeschoolden, jongeren en allochtonen vindt geen baan en komt (nog) niet in aanmerking voor tewerkstelling in de creatieve kenniseconomie. De verwachting is wel dat de kenniseconomie op termijn

een duurzame motor voor tewerkstelling kan zijn, op directe en indirecte wijze ook voor laaggeschoolden. Verwacht mag worden dat dit effect nog enkele jaren op zich zal laten wachten, en dat een groei van de tewerkstelling van deze doelgroep op korte en middellange termijn eerder te verwachten is van de huidige klassieke economische bedrijvigheid in Genk. Het stadsbestuur wenst daarom de bestaande bedrijvigheid te 'koesteren' en waar mogelijk actief te ondersteunen in haar groei, maar slaagt er slechts matig in om deze bedrijven te bereiken en te betrekken bij haar beleidsinitiatieven.

Naast het versterken van bestaande bedrijven, kan ook gedacht worden aan het aantrekken van nieuwe industriële bedrijvigheid. Hier beschikt Genk over een belangrijke troef: de stad heeft nog fysieke ruimte voor extra bedrijvigheid. Recent werd een business developer aangetrokken die in samenwerking met de diensten van Flanders Investment and Trade (FIT) en de Limburgse Reconversiemaatschappij (LRM) de acquisitie-inspanningen zal intensifiëren. In het stakeholdersoverleg werd gewezen op het belang om niet langer louter 'hectares ruimte' aan te bieden aan potentiële investeerders, maar eerder de aanwezige kennisclusters te benadrukken en waar mogelijk zeer gericht te mikken op gewenste bedrijven/bedrijvigheid ("schieten met kogel in plaats van met hagel").

Groei in de tewerkstelling mag ook verwacht worden via de impuls die de provincie geeft aan de logistieke sector als één van haar beleidsspeerpunten. Gezien Genk door Vlaanderen wordt erkend als logistieke poort, was de visitatiecommissie ook geïnteresseerd in de ambities op dat vlak. Genk volgt wat dit betreft het provinciale beleid dienaangaande (in samenwerking met en getrokken door de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Limburg) en ontplooit geen eigen initiatieven.

De visitatiecommissie erkent het belang om naast de creatieve kenniseconomie ook voldoende aandacht te blijven besteden aan de groei van eerder klassieke industriële bedrijvigheid, als motor voor tewerkstelling op de korte en de middellange termijn enerzijds en als complementaire aanvulling van de kenniseconomische bedrijven anderzijds. De commissie volgt daarom de aanbeveling uit het stakeholdersoverleg om hierrond een gericht beleid te formuleren, met het stadsbestuur in een actieve regierol.

Handel, horeca en toerisme

Ook handel, horeca en toerisme zijn een belangrijke tewerkstellingsmotor (goed voor zo'n 4.500 jobs) en zorgen voor een stedelijk belevingsaanbod. Vandaar dat het bestuur het handelsgebeuren en de toeristische ontwikkeling op diverse manieren ondersteunt. Zo nam het bestuur initiatief voor de (her)ontwikkeling van shopping- en horecazones. De stad heeft geen historische stadskern en mist daardoor horeca in het centrum. Via subsidies brengt het stadsbestuur daar verandering in. Sinds het subsidiereglement zijn er een tiental nieuwe zaken opgestart.

Het stadsbestuur heeft aandacht voor de verschillende stedelijke handelskernen, die complementaire ontwikkelingen kennen. Sinds de komst van C-mine wordt de Vennestraat in de nabijheid van de site als 'straat van de zintuigen' ontwikkeld. Het zijn vooral allochtone ondernemers die zich hier hebben gevestigd. Ruimer dan de Vennestraat wil het bestuur de 'multiculinariteit' in handel en horeca als troef inzetten, onder meer via een marketingsstrategie 'max van de mix'.

Ook het toerisme kent een duidelijke groei. Het aantal overnachtingen is de voorbije jaren sterk gestegen, zowel leisure als zakelijk. Het bestuur wil de potentie naar de zakelijke MICE-markt (Meetings, Incentives, Conferencing, Exhibitions) versterken, waarbij C-mine de trekker kan zijn. Een gerichte aanpak hieromtrent wordt momenteel uitgewerkt.

Regierol van de stad in het economisch beleid

Het stadsbestuur van Genk heeft het voorbije decennium bewust een actieve ondernemende rol gespeeld als motor voor de economische ontwikkeling van de stad. De economische stakeholders juichen de succesvolle ontwikkelingen en de belangrijke rol van het bestuur hierin zeker toe, maar geven ook aan dat het stadsbestuur nu op het punt komt om het ondernemerschap meer los te laten en door te geven aan anderen. Deze ideeën sluiten aan bij de visie van het bestuur om verantwoordelijkheid terug te geven aan de maatschappelijke en economische actoren. Door zich op een grotere afstand te plaatsen, kan het stadsbestuur zich bijgevolg sterker concentreren op coördinatie, regie en het maken van verbindingen. Deze beweging is niet zonder gevolgen voor de organisatie. Regisseren vraagt netwerkgeoriënteerde medewerkers die via beïnvloeding erin slagen om private en publieke actoren in dezelfde richting te bewegen.

De visitatiecommissie adviseert het stadsbestuur om meer verantwoordelijkheid te laten aan de economische actoren op het terrein en zich sterker te concentreren op de koers, de regie en de coördinatie.

Om het samenspel van economische actoren te regisseren zijn competente medewerkers noodzakelijk. De commissie erkent de kwaliteiten van het ambtenarencorps waarmee Genk haar economisch beleid vorm geeft en aanstuurt. De commissie moedigt het bestuur aan om deze hoge standaard aan te houden.

Middelen voor economische ontwikkeling

Om de noodzakelijke transitie van het economisch weefsel in Genk te kunnen realiseren, is een gericht economisch beleid noodzakelijk. Het stadsbestuur stippelde tien jaar geleden een duidelijke ontwikkelings- en investeringsstrategie uit, en wist die stap voor stap in concrete projecten om te zetten. De financiële middelen van de stad werden ingezet als hefboom (met factor 4 à 5) om externe projectfinanciering aan te trekken vanuit Europese fondsen en vanuit fondsen voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen.

Het stadsbestuur betreurt dat stadsbesturen slechts over een beperkt instrumentarium beschikken – in tegenstelling tot de meeste andere beleidsdomeinen – en slechts in beperkte mate op Vlaamse middelen een beroep kunnen doen voor infrastructuurontwikkelingen. Bovendien gaan deze ontwikkelingen nog vaak gepaard met lange en ingewikkelde goedkeuringsprocedures binnen de Vlaamse administratie.

Samen met het stadsbestuur adviseert de visitatiecommissie de Vlaamse overheid om in het Vlaams economisch beleid de stadsbesturen nadrukkelijker als bondgenoot te zien. Zij beschikken over de kritische massa om de ambities van Vlaanderen met betrekking tot creatieve economie, zorgeconomie of toerisme concreet op het terrein vertalen. De Vlaamse overheid dient hen als co-producent inhoudelijk en financieel te ondersteunen.

In haar economisch beleid beseft het stadsbestuur dat het stedelijk niveau eigenlijk niet de meest performante schaal is om aan economische ontwikkeling te doen, maar ze ziet op dit moment weinig alternatief. Op een aantal beleidsdomeinen bestaat er reeds een goede samenwerking met As, Zutendaal en Maasmechelen. Op termijn wil Genk graag inzetten op de ontwikkeling van een sterk stadsgewest met Hasselt. Er is daarrond nog onvoldoende samenpraak tussen de besturen, maar vanuit de complementariteit van beide steden kan in de toekomst wellicht een sterke tandem worden gevormd.

8. BESLUIT VAN DE VISITATIECOMMISSIE

Genk is een jonge stad die pas tien jaar geleden de stadstitel verkreeg. In het afgelopen decennium werd een bijzondere dynamiek ontplooid met grote stadsprojecten zoals de heraanleg van het stadscentrum of de ontwikkeling van C-mine op de voormalige mijnsite van Winterslag. Nog andere stadsprojecten staan in de steigers. Deze fyieke projecten brachten de stad Genk in een positieve spiraal. Waar de visitatiecommissie van 2005 sprak over “degelijk”, is er nu duidelijker sprake van transitie en innovatie. Ook op andere terreinen dan het fysieke is het stadsbestuur vooruitstrevend, zoals met het dialoogproject ‘De Genks’, of met experimenten als ‘Instapje’ (flankerend onderwijsbeleid) of ‘WinnietooH’ (kinderdagverblijf met verbrede werking). Vanuit andere steden wordt naar Genk gekeken als een goede praktijk.

Deze dynamiek vertaalt zich in een positief discours en een zelfbewust bestuur. Een gedreven en ondernemende ploeg van politici en ambtenaren, die geïnspireerd worden vanuit de sterktes en de troeven van de stad. De wisselwerking tussen het politiek bestuur en de administratie is modern, met wederzijds vertrouwen en respect voor eenieders rol. In de stedelijke diensten wordt een bedrijfsmatige aanpak gevolgd gericht op performantie en met de klant als centrale focus. Met het project ‘GIDS 2012’ (Genk Integraal DienstverleningsSysteem) wil het bestuur de komende jaren de dienstverlening aan burgers nog verder verbeteren en tegelijk de interne processen efficiënter maken.

Deze positieve energie bij de politici en de medewerkers is een belangrijke troef om een aantal grote uitdagingen in Genk aan te pakken. Het stadsbestuur mag immers niet blind zijn voor een aantal negatieve ontwikkelingen. Er is een uitstroom van jonge bewoners (jongeren en gezinnen) en hogere inkomensgroepen. Als de stad groeit is dat op basis van de natuurlijke groei bij de migrantenbevolking bij wie het inkomensniveau laag is. Genk is een duale stad met hoge werkloosheidscijfers en veel schooluitval. Het opleidingsniveau van een grote groep van de bevolking is laag. Er zijn een aantal allochtone gemeenschappen die parallelle circuits organiseren van voorzieningen waardoor de segregatie tussen de bevolkingsgroepen toeneemt. Voor de commissie vormt dit samenlevingsvraagstuk de belangrijkste uitdaging voor de komende jaren. Vanuit het contact met deze groepen, onder andere via het dialoogproject ‘De Genks’ en via de sterk uitgebouwde wijkwerking, zal een grotere medeverantwoordelijkheid moeten groeien bij de allochtone gemeenschappen. Dit betekent dat zij ook sterker binnen het bestuur zullen moeten vertegenwoordigd zijn. De diversiteit binnen de stedelijke organisatie is op dit moment beperkt. Een probleem dat het stadsbestuur ervaart is de interne dynamiek in de groep van allochtonen, met steeds nieuwe mensen, wat de integratie bemoeilijkt. Om hierin meer stabiliteit te brengen, rekent het stadsbestuur op de federale overheid. De visitatiecommissie ondersteunt het pleidooi om het asiel- en migratiebeleid te herbekijken en zo de migratiedruk in de steden te erkennen als onwenselijk en zelfs onhoudbaar. Genk kan niet de vruchten plukken van zijn integratie-inspanningen, omwille van de onophoudelijke instroom van nieuwe migranten.

Op het vlak van integratie en het aanpakken van achterstellingssituaties bouwden het stadsbestuur en het OCMW de voorbije decennia een sterke werking uit. De commissie was enthousiast over de preventieve insteek die wordt gevolgd, met vernieuwende projecten binnen het flankerend onderwijsbeleid. In sommige gevallen gaat het over projecten en experimenten, wat de duurzaamheid van een aantal initiatieven bedreigt. Het stadsbestuur kijkt in de richting van de Vlaamse overheid om de positieve ervaringen met nieuwe methoden zoals die gebruikt worden binnen ‘Instapje’ en ‘Opstapje’ te kunnen bestendigen. Deze kleinschalige basisinitiatieven kunnen een kentering teweeg brengen in de gemeenschappen die alsnog teveel geïsoleerd leven en te weinig ‘empowered’ zijn. De commissie roept tegelijk op om regelmatig te monitoren en te evalueren wat de sociale investeringen aan ouput en outcomes leveren. Op die manier kunnen succesvolle initiatieven worden versterkt en anderen geheroriënteerd. De huidige inspanningen vertalen zich alvast niet in een terugval van de werkloosheid of de schoolach-

terstand. Daarmee veroordeelt de commissie niet de inspanningen van het bestuur. Zonder deze zou de toestand hoogstwaarschijnlijk veel slechter zijn. Maar door regelmatig de koppeling 'inspanningen – effecten' te maken, ontstaan er wellicht nieuwe inzichten en wordt het bestuur gedreven in de richting van nieuwe oplossingsstrategieën.

De commissie was ook onder de indruk van de economische reconversie die in Genk plaats vindt. Het stadsbestuur heeft krachtig gestuurd in de omslag die wordt gemaakt van een traditionele maakeconomie naar een creatieve kenniseconomie. Het wist ook de nodige middelen te verzamelen voor de nieuwe ontwikkelingen op C-mine, op het bedrijventerrein van Waterschei (wetenschapspark, 'energyville') en het ondersteunt de clean-techgedachte op Genk-Zuid.

Zeker op economisch vlak, maar ook op andere domeinen, stelt zich de vraag of de schaal van de huidige stad de meest effectieve schaal is voor bepaalde ontwikkelingen. Rond een aantal thema's (politie, wonen, tewerkstelling) werkt Genk heel actief samen met de omliggende besturen van As, Zutendaal en Opglabbeek. De liaison met Hasselt daarentegen is nog zwak ontwikkeld, los van het gemeenschappelijk mobiliteitsplan. Wellicht moet een bovenlokaal bestuur zoals het provinciebestuur duidelijker de win-win voor beide steden van de Limburgse stadsregio in beeld proberen te brengen.

9. BIJLAGEN

9.1 Leden visitatiecommissie Genk

Naam	Rol in visitatie	Functie
prof. dr. Arno Korsten	voorzitter	bijzonder hoogleraar Bestuurskunde aan de Universiteit Maastricht en emeritus hoogleraar Bestuurskunde aan de Open Universiteit (NL)
Bart Van Herck	projectleider	manager IDEA Consult
Rob De Lobel	verslaggever	senior consultant IDEA Consult
prof. dr. Danielle Dierckx	expert kansarmoede	OASES, Universiteit Antwerpen
Bart Wuyts	expert economisch weefsel	Strategische Projectenorganisatie Kempen (SPK)
Geert Versnick	ervaringsdeskundige, praktijkexpert	schepenen Gent
Stefaan Lambrechts	ervaringsdeskundige, praktijkexpert	Stafmedewerker algemeen beleid, OCMW Brugge
Dirk Diels	ervaringsdeskundige, praktijkexpert	bedrijfseenheid Werk & Economie Antwerpen
Kelly Veheyen	ervaringsdeskundige, praktijkexpert	beleidsadviseur, diensthoofd economie Turnhout

Noot: Caroline Ryckeboer van het team Stedenbeleid (Agentschap voor Binnenlands Bestuur) en Linda Boudry van het Kenniscentrum Vlaamse steden woonden de visitatie bij als waarnemers.

9.2 Aanwezigen stakeholdersgesprekken

Ter voorbereiding van de visitatie vonden op 18 maart 2011 twee gesprekken plaats met private stakeholders rond de thema's 'kansarmoede' en 'economisch weefsel'. Hieronder een opsomming van de mensen die daarop aanwezig waren. De visitatiecommissie is deze mensen erkentelijk voor hun medewerking.

9.2.1 Kansarmoede

- Tjeu Arits, zelfstandig bedrijfsadviseur en zaakvoerder van Arits Consulting bvba
- Hilde Van Ransbeke, STEBO (Steunpunt buurtopbouwwerk)
- Myriam Indenkleeft, directeur Nieuw Dak
- Ivo Vandekerckhove, hoofdredacteur van Het Belang van Limburg
- Geert Vermote, voorzitter VIG (Vereniging Industriëlen Genk)
- Claire Bral, Seniorenzorg
- Inge De Sloovere, vzw MENOS
- Guy Geukens, directeur Scholengemeenschap Sint-Maarten
- Hilde Haerden, directeur Opvoedingswinkel Genk
- Johan Huygen, voorzitter OMWEGO (Overleg Maatschappelijk Werk uit Genk en Omstreken)
- Rita Suy, vrijwilligster 'de Genks'
- Ellen Cypers, interregiodirecteur van Familiehulp
- Stef Vandebroek, algemeen directeur RIMO (Regionaal Instituut voor Maatschappelijk Opbouwwerk Limburg)
- Katty Lowet, Groep Intro
- Leo Nouwen, vzw Gigos

9.2.2 Economisch weefsel

- Tjeu Arits, zelfstandig bedrijfsadviseur en zaakvoerder van Arits Consulting bvba
- Erwin De Bruyn, STEBO (Steunpunt buurtopbouwwerk)
- Myriam Indenkleef, directeur Nieuw Dak
- Ivo Vandekerckhove, hoofdredacteur van Het Belang van Limburg
- Geert Vermote, voorzitter VIG (Vereniging Industriëlen Genk)
- De heer Bert Stas, directeur Belangenbehartiging -VOKA - Vlaams netwerk voor ondernemingen - Kamer van Koophandel Limburg
- De heer Martin Hinoul, K.U.Leuven R&D
- De heer Bruno Krekels, Innovatiecentrum Limburg vzw
- De heer Jan Panis, afgevaardigd bestuurder van nv E.B.R.(Ebema Groep)
- De heer Johan van Oostayen, Daniëls-Bögemann - voorzitter commissie handel-centrum
- De heer Fonny Anthonissen, Ford
- De heer Peter Vandeurzen
- De heer Paul Verachtert, ACV
- De heer Mehmet Demir, Dudemsa
- Frank Mulleners, hoofdcommissaris politie

9.3 Dagverloop en agenda visitatie Genk op 20/05/2011

Tijdstip		Inhoud	Betrokkenen
8.30 uur	Aankomst met koffie	Informele ontmoeting, aan receptietafels, zodat er een gemeenschappelijke kennismaking kan plaatsvinden tussen het visitatieteam en de vertegenwoordigers van de stad.	Alle betrokkenen die deelnamen aan de visitatiedag zijn welkom
9.30 uur	Actuele en toekomstige maatschappelijke uitdagingen en strategische keuzen	<p>Gespreksronde waarbij wordt stil gestaan bij de maatschappelijke effecten ('outcome') die het stadsbestuur formuleerde in de beleidsovereenkomst 2008-2013 i.h.k.v. het Stedenfonds.</p> <p>Intro: hoe evolueerde de stad m.b.t. strategische organisatie sinds de vorige visitatiecommissie in 2005? (wijzingen in organisatie, planning, verhouding politiek/administratie, ...). In beleidsovereenkomst staat het voornemen om verder bestuurlijk te innoveren (SD4).</p> <p>Hoofddeel: Genk formuleerde 4 maatschappelijke effecten (zie verder). We bespreken per maatschappelijk effect:</p> <ul style="list-style-type: none"> • welke evoluties stellen we vast met betrekking tot het nagestreefde effect? (gewenste of niet gewenste evolutie) • Werden de operationele doelstellingen (prestatie 2009) gehaald die men in functie van deze effecten had vooropgesteld in de beleidsovereenkomst? (gehaald, niet gehaald) • Indien het effect negatief evolueerde: kunnen we als stad de trend ombuigen? Hoe kan het stadsbestuur beter grip krijgen op de situatie? Moeten de doelstellingen worden bijgestuurd? • Indien het effect positief evolueerde? Heeft de stad daar een significant aandeel in? Kunnen we dat aantonen? Waren het de acties i.h.k.v. het stedenfonds die het verschil maakten of zijn het andere initiatieven vanuit de stad die een rol speelden? <p>Afsluiter: Genk formuleerde 4 prioritaire maatschappelijke effecten waarop ze met het Stedenfonds wil ingrijpen. Zijn er (of verwachten we) sinds de opmaak van de beleidsovereenkomst (2008) andere of nieuwe maatschappelijke evoluties waar de stad wil op ingrijpen?</p>	<p>Sessie met het college van burgemeester en schepenen, de stadssecretaris en de stedenfondskoördinator</p>

Tijdstip	Onderdeel	Inhoud	Betrokkenen
11.20 uur	Stedenfonds als instrument	<p>Open gedachtenwisseling over het Stedenfonds als instrument voor stedenbeleid: noodzaak en omvang, het hefboomkarakter, de inhoudelijke oriëntatie ervan, de voorwaarden waaronder het wordt aangeboden (toepassing) en eventuele gewenste bijstellingen.</p> <p>Als achtergrond bij het gesprek, herhalen we hieronder de krachtlijnen die aan de basis liggen van het Vlaamse Stedenfonds:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het voeren van een integraal en inclusief beleid (samenhangende en sectoroversijgende aanpak); Een planmatige aanpak; Een complementair beleid: extra impuls geven, leemtes binnen reguliere financiering aanvullen); Continuïteit verzekeren via een meerjarenprogramma (6 jaar); Partnerschap: tussen overheidsniveaus, tussen publieke en private actoren; Resultaatgerichtheid en afrekenen op prestaties (niet op effecten); Maatwerk: een breed kader vanuit Vlaanderen, waarbinnen de stad zelf kiest op welke terreinen ze de middelen inzet; Werken met een beleidsovereenkomst. 	Sessie met het college van burgemeester en schepenen en leden van het managementteam
12.15 uur	Lunch	Middagmaal onder de vorm van een walking diner, zodat er veel uitwisseling kan plaatsvinden tussen de aanwezigen.	Alle betrokkenen die deelnemen aan de visitatiedag.
13.15 uur	Themagesprek 1: kansarmoede (incl. link wijkwerking)	<p>Bespreking van de prioritaire thema's die door de stad zelf werden gekozen. Voor Genk betreft het de thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kansarmoede in de stad: hefboomen, tools en kansen voor de stad; Economisch weefsel en stadsregie 	Leden managementteam, diensthoofden en 'veldwerkers' op het terrein (geselecteerd i.f.v. het thema).
14.45 uur	Pauze	Rond elk thema wordt een workshop georganiseerd van 1,5 uur, waarbij in het bijzonder wordt ingegaan op volgende onderdelen:	
15.00 uur	Themagesprek 2: Economisch weefsel	<p>Maakt de stad een goede analyse van de situatie?</p> <p>Heeft de stad een visie op de aanpak van de maatschappelijke uitdaging?</p> <p>Heeft de stad een visie over haar rol en die van partners (regio, netwerksturing)?</p> <p>Welke middelen zet de stad in?</p> <p>Welke acties en projecten worden gerealiseerd (incl. goede praktijken)? Dringen bijkomende/andere initiatieven zich op?</p>	
16.45 uur	Korte pauze	Leden visitatieteam stemmen bevindingen onderling af	Leden visitatieteam
17 uur	Plenaire afsluiting	Indrukken en terugblik op de visitatie door de voorzitter, zonder evenwel vooruit te willen lopen op de conclusies die in het latere visitatierapport zullen worden opgenomen.	Alle betrokkenen die deelnemen aan de visitatiedag.

9.4 Aandeel Genk in het Stedenfonds

	Inwoners 2008	Gecumuleerde trekkingsrech- ten beleids- overeenkomst 2008-2013 (in euro)	Trekkingsrecht 2008 uit ste- denfonds (in euro)	Uitgaven ge- wone dienst (rekening 2008) in euro *	% Stedenfonds 2008 / Uitga- ven gewone dienst 2008
Aalst	78.271	12.947.676	2.271.847	106.247.307	2,1%
Antwerpen	472.071	292.744.200	50.678.593	1.253.981.765	4,0%
Brugge	117.073	19.052.208	3.334.241	186.386.229	1,8%
Genk	64.294	32.806.638	5.467.773	92.138.374	5,9%
Gent	237.250	148.812.480	25.703.043	595.470.539	4,3%
Hasselt	71.543	11.086.560	1.967.855	105.403.332	1,9%
Kortrijk	73.941	12.977.430	2.250.474	104.691.078	2,1%
Leuven	92.704	16.579.200	2.889.584	147.889.316	2,0%
Mechelen	79.503	22.687.266	3.781.211	117.744.784	3,2%
Oostende	69.175	24.804.090	4.134.015	119.977.444	3,4%
Roeselare	56.547	8.829.198	1.568.730	79.943.467	2,0%
Sint-Niklaas	70.450	11.037.486	1.952.019	98.637.477	2,0%
Turnhout	40.070	7.133.598	1.234.015	63.375.421	1,9%
VGC	1.119.348	69.522.000	11.992.600	138.990.000	8,6%
Totaal	2.642.240	691.020.030	119.226.000	3.210.876.533	3,7%

Bron: Agentschap Binnenlands Bestuur, www.lokaalstatistieken.be

Noot: 2008 wordt als referentiejaar genomen, omdat voor dat jaar uniforme gegevens (dezelfde bron voor alle steden) beschikbaar zijn om het aandeel van het Stedenfonds te bepalen in de lopende uitgaven (gewone dienst).

9.5 Aanbevelingen visitatiecommissie van 2005

Hieronder worden de belangrijkste aanbevelingen weergegeven uit het visitatierapport van 2005.

- Grote stadsvernieuwingsprojecten: de commissie suggereert het stadsbestuur om actiever om te gaan met het autonoom gemeentebedrijf voor de realisatie van grote stadsprojecten. Dit biedt voordelen op het vlak van flexibiliteit, en kan tot een interessante wisselwerking leiden tussen het autonoom bedrijf, de politici, de administratie en opdrachthouders. Hierdoor kan een creatieve spanning groeien die kan leiden tot sterkere innovatie, en meer durf en snelheid. De koppeling tussen woonbeleid, wijkontwikkeling en ruimtelijke ordening zal er ook door worden gefaciliteerd.
- Wijkwerking: de commissie geeft mee dat de uitbreiding van de wijkwerking naar een meer strategische, gebiedsgerichte werking, gepaard moet gaan met een nieuwe benadering en organisatie van de wijkontwikkeling vanuit de stad. De condities zijn daartoe in Genk zeker aanwezig maar toch zal dit ook van Genk een andersoortige inzet en professionaliteit vergen. De commissie geeft aan dat hierbij, meer dan in de wijkwerking tot nu toe, lastige beleidskeuzes zullen opduiken die eventueel ook tot spanning kunnen leiden met en binnen de vertrouwde 'sociale' wijkwerking.
- Achterstandproblematiek: Genk is redelijk toegerust op het lokale niveau om met die achterstandsproblematiek om te gaan. Het is echter meer dan een conjunctureel en/of lokaal probleem. Het gaat om echte strategische politieke keuzes, en om een gedeelde verantwoordelijkheid van alle overheidsniveaus waarbij belangrijke hefboomen zeker op centraal niveau te situeren zijn.

- De commissie stelt vast dat de plek van allochtonen binnen de achterstandsproblematiek vaak impliciet in de discussie aanwezig is, en tegelijkertijd leidt tot toenemende scherpte en grondige tegenstellingen in het debat. De stad formuleert zelf dat er sprake is van toenemende segregatie en meer 'langs elkaar leven' van bevolkingsgroepen. Uiteraard moet de stad doorgaan met het aanpakken van de geïdentificeerde problematiek, en de analyse ervan en discussies erover moeten met dezelfde scherpte worden voortgezet. De commissie wijst er wel op voorzichtig met dergelijke termen om te gaan als ze niet objectief meetbaar zijn, omdat zij ook politieke en sociale invloed hebben, en tot polarisering kunnen leiden.
- Stadsorganisatie: het planningsproces is goed georganiseerd in Genk. Er is evenwel nog een verschil tussen 'planning' en 'strategische planning'. Niet alle planning is strategisch, ook al wordt ze nog zo genoemd. De commissie wijst erop dat de planning geen routine mag worden, en dat kwaliteit en niet het gemak ervan voorop moet staan.
- De commissie stelt vast dat de stad Genk in het uittekenen van de strategie nogal op zichzelf terugplooit. De commissie vindt in teksten en gesprekken weinig referenties naar de positionering van Genk in een ruimer geheel van nabije steden (Hasselt) en stedelijke grensoverschrijdende netwerken. Het is volgens de commissie wellicht nuttig om deze oefening op te zetten, als deel van het debat over de strategische planning.
- Het degelijke professionele beleidswerk is zonder meer een basisconditie maar zal wellicht niet volstaan om patronen van stedelijkheid voor Genk de komende jaren te hertekenen. Dat zal meer innovatief denken vergen, creatief handelen: zich op dit alles organiseren zou voor de volgende jaren voor Genk wel eens de belangrijkste stedelijke uitdaging kunnen zijn.

www.thuisindestad.be